Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-нэй гарана | № 195 (16418) | 1983 оной августын 25, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ОБКОМДО

КПСС-эй ЦК-гай МАЙН (1982 он) ПЛЕНУМЭЙ ЭРИЛТЭНҮҮДТЭЙ ЗОХИЛДУУЛАН РАЙОНОЙ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛЫЕ, ТҮЛБЭРИИЕ СААШАДАНЬ НАРИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА ТАЛААР КПСС-эй ЗАГАРАЙН РАЙКОМОЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой бюро районой колхоз, совхозуудта ажалай эмхидхэлые, түлбэриие нарижуулан hайжаруулха талаар партиин Загарайн райком тодорхой хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэнэ. Эдэ асуудалнууд КПСС-эй райкомой пленум, бюро дээрэ, районой партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудта колхоз, совхозуудай коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Байгша ондо хамтын подрядай гуримые, hү үйлэдбэрилгэдэ поточно-цеховой арга нэбтэрүүлхэ асуудалаар районой семинарнууд үнгэргэгдөө. Районой зарим хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үйлэдбэриин технологи, ажалай эмхидхэлые нарижуулан hайжаруулха талаар түрүү дүй дүршэл шудалхаяа бусад областьнуудта ошожо ерэhэн байна.

Ажалай эмхидхэлые, үйлэдбэриин технологиие нарижуулан hайжаруулhаниинь үйлэдбэреэ мэргэжүүлжэ томодхоходонь ехээр нүлөөлнэ. hалбарияа томодхоhоной ашаар Онохойн, «Дружба», Эрхирэгэй совхозууд hүүлэй жэлнүүдтэ овощ улам ехээр үйлэдбэрилдэг болоо. Тайлсын совхоздо буруу. хашарагуудые тобиржуулжа шахан таргалуулха, «Гигант» колхоздо эмэ хашарагуудые түлжүүлхэ хүдэлмэри гуримшуулагдаа.

Овощ ургуулагшадта. мал шахан таргалуулагшадта үйлэдбэрилhэн продукциинь зэргээр сэхэ түлбэри түлэгдэнэ. Табан ажахыда—«Гигант» колхоздо, Загарайн бройлерно шубуунай фабрикада, Онохойн, «Дружба», Тайлсын совхозуудта цеховой гуримаар эрхилхэ арга, тиихэдэ «Гигант», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта үйлэдбэриингөө подразделенинүүдтэй чек хэрэглэжэ тоосохо гурим нэбтэрүүлэгдэнхэй. Байгша ондо ороohото ургамалнуудай 68 процентнь хамтын подрядай ажалладаг бригадануудта даалгагданхай. Ажалай эмхидхэлэй иимэ гуримда кукурузашадай 25 процентнь, хартаабхашадай звенонуудай 60 процентнь оруулагданхай. Мүн Онохойн совхозой, Хүрбын ОПХ-гай, «Гигант» колхозой hүнэй комплекснуудта поточно-цеховой гуримаар hү үйлэдбэрилжэ, адууhа мал үсхэбэрилхэ арга хамтын подрядтайгаар нэбтэрүүлэгдэнхэй юм. 1984 ондо районой hаалиин бүхы фермэнүүдые хамтын подрядта оруулха бэлэдхэл ябуулагдажа байна.

Хамтын подрядаар ажалладаг зарим нэгэ коллективүүд hайн дүнгүүдые туйлана. hү үйлэдбэрилгэдөө поточно-цеховой гурим нэбтэрүүлжэ, hүнэй комплексын ажалые хамтын подрядаар эмхидхэhэн «Гигант» колхоздо hү үйлэдбэрилгэнь нёдондонойхиhoo 23 процентээр дээшэлжэ, түрүүшын хахад жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 1093 килограмм hүн (нёдондоной энэ үе соо үнеэн бүхэнhөө 900 килограмм hүн абтаhан) hаагдаhан байна. Тэрэшэлэн hүнэй өөрын үнэ сэн 3 түхэриг 20 мүнгөөр доошолжо, hаалишан бүхэн 25 үнеэ харууhалдаг байhанаа 33 үнеэ даажа абаад, hаадаг болоо.

Энэл ажахын Ф. В. Леоновой хүтэлбэрилдэг ажахын тоосооной хартаабхашадай звено 1982 ондо коллективэйнгээ гэшүүн бүхэнэй 840 тонно хартаабха суглуулаа гэхэ гү. али 170 гектарай га бүхэнhөө 148 центнер ургаса малтаhан байна.

Хамтын подрядай гуримаар ажалладаг Хүрбын ОПХ-гай hүнэй комплексын коллектив жэлэй түрүүшын хахадта hү үйлэдбэрилгээ 20, гүрэндэ худалдалгаяа 25 процентээр дээшэлүүлжэ, үнеэн бүхэнэйнгөө hүшэмые 100 килограммаар нэмээгээ.

Районой колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин дүнгүүд бүхы дээрээ зарим тэды hайжараа. hү болон газар тариалангай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ дээшэлээ. Районой диилэнхи ажахынууд хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха талаар табан жэлэйнгээ хоёр жэлэй даабари бэелүүлээ. Колхоз, совхозуудай үри шэри 1980 онойхиhoo 1,9 миллион түхэригөөр доошолоо.

Гэхэтэй хамта районой колхоз, совхозуудта ажалай эмхидхэлые, түлбэриие шэнэдхэн хубилгаха талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй, партиин обкомой VII пленумэй эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусанагүй гэжэ тэмдэглэбэ. Энэ хүдэлмэринь гол шэглэлтэйгээр, жэншэдгүйгөөр, ябуутэмдэглэбэ. Энэ хүдэлмэринь гол hэн дүршэлынь удаанаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Бүхы hалбаринуудта ажалаа бригадна подрядай гуримаар эмхидхэжэ, үйлэдбэрилэгдэhэн продукциинь зэргээр сэхэ түлбэри түлэхэ арга нэбтэрүүлхэ талаар тодорхой түсэб ажахынуудта үгы байhаар. Үйлэдбэриин диилэнхи подразделенинүүдтэ ажалайнь түлөөhэн ажахын тоосоонтой нягтаар холбогдоогүй гэхэ гү, али түлбэринь үйлэдбэриин жаса, газар, техникэ хэрэглэhэнэйнь хэмжээнhээ сэхэ дулдыданагүй.

XXI партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта, Эрхирэгэй совхоздо подрядна подразделенинүүдые эмхидхэхэдээ хайша хэрэгээр хандаhаниинь элирүүлэгдээ. Олонхи ушарта подрядна гуримаар ажалладаг звено, бригадануудта бүхы севооборот бэшэ, харин ганса нэгэ зүйлэй ургамалай тарилга даалгагдана. Энээнhээ уламжалан механизаторнууд өөhэдынгөө подразделенидэ гүйсэд ажалаар хангагданагүй, мүн ехэ ургаса ургуулhанай түлөө материальна талаар урмашуулагданагүй. РАПО-до ороhон подразделени бүхэнэй оруулха өөрын хубита тухай асуудал гүнзэгыгөөр бодомжологдоогүй, колхоз, совхозуудтай хүдэлмэриин эсэсэй дүнгүүд тодорхойлогдоогүй байгаа.

Олон жэлэй туршада хони үсхэбэрилгэдэ илангаяа ажалай эмхидхэлые, түлөөhыень шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри гэлдэлдэ оронхой. Үнэн дээрээ район дотор хонишодой нэгэшье бригада хамтын подрядай гуримда оруулагдаагүй. Энэ hалбариин дүнгүүд hайжарнагүй.

Мал ажалда үйлэдбэрилhэн продукцяарнь урмашуулха арга муугаар хэрэглэгдэнэ. Зарим ажахынуудта энэ арга оройдоошье хэрэглэгдэхэеэ болинхой.

Үйлэдбэриин коллективүүдтэ ажалай эмхидхэлэй, түлөөhэнэй шэнэ түрүү онол арга дэлгэрүүлэн ойлгуулха хүдэлмэри ябуулхадаа хүдэлмэришэдэй сэхэ бариштаха байhыень онсолон тэмдэглээд, технологическа, үйлэдбэриин журам сахиха, хамтын ажал, зохёохы эдэбхи хүгжөөхэ асуудалда гүйсэд анхарал хандуулагданагүй, Партийна организацинууд шухала асуудалаа шиидхэдэнь, мүн ажалай журам шангадхажа, салин хүлhэ хубаарилхадань бригадануудай соведүүдэй үүргэ hулаар дээшэлүүлэгдэнэ.

Район дотор экономическа hуралсал, саг дарын бүридхэл, шэнжэлэлнүүд гээгдэлдэ оронхой. Энээнhээ уламжалан үйлэдбэриин подразделенинүүдэй олон хүдэлмэрилэгшэд хэhэн ажалайнгаа дүнгүүдые тэрэ дороо мэдэхэ аргагүйдэнэ.

Хүдэлмэриин шухала энэ участогта районой хүдөө ажахын управлени, РАПО-гой совет анхаралаа багаар хандуулна. Ажалай эмхидхэлые, түлбэриие шэнэдхэн hайжаруулха талаар райондо Хүдөө ажахын министерство, «Бурятплодоовощхоз», «Птицепром» трест, республикын мелиоративна туршалгын станци туhаламжа үзүүлнэгүй.

КПСС-эй райкомууд, РАПО-гой совет, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд районой колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин болон ажалай эмхидхэл саашадань нарижуулан hайжаруулха талаар эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэреэ шангадхажа, энэ талаар тэмдэглэгдэhэн дутагдалаа усадхахаар уялгалагдаба. Ойрын жэл, хоёр жэлэй туршада хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудта хүдэлмэриинь эсэсэй дүнгөөр түлбэриинь түлэхөөр хамтын подряд, ажахы доторой тоосоо үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй, ажахын хэрэгтэй хэмжээнүүдые зохёожо бэелүүлхэ болоо.

КПСС-эй райком, РАПО-гой совет, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд түсэблэлгын, экономическа хүдэлмэри hайжаруулха, ажахын болон районой экономическа албанай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, мүн тэрэнэй ажал хэрэгые тодорхой болгожо түргэдхэхэ талаар хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табигдаа. Мэргэжэлтэдэй, ажахынуудай экономическа албаниие үйлэдбэриин участок бүхэндэ үйлэдбэриин арга боломжонуудые эдэбхитэйгээр бэдэржэ, экономико бэхижүүлхэ, үлүү гаргашатай, үлүү дахин түлбэритэй, эзэн буса ябадалтай тэмсэхэ талаар гол анхаралыень хандуулжа, энээнэй үндэhөөр продукциин өөрын үнэ сэн доошолуулжа, бүхы ажахынуудай ашаг үрэ дээшэлүүлхээр уялгалагдаа.

КПСС-эй райком, РАПО-гой совет, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд энэ табан жэлэй эсэс болотор районой бүхы ажахынуудта поточно-цеховой технологиин гуримаар hү үйлэдбэрилхэ, промышленна аргаар мал шахан таргалуулха индустриальна технологёор эрхим шанартай тэжээл хартаабха, овощ үйлэдбэрилхэ, үйлэдбэриин онсо түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ хүдэлмэреэ гол түлэб дүүргэхээр уялгалагдаба. Энээнэй ашаар колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин дүн бүхыдөө хараа байса дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Мүн байгша ондо тэжээл бэлэдхэхэ, газар тариалангай, мал ажалай бүхы зүйлэй продуктнуудые үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха түсэбөө заабол дүүргэхэ эрилтэ табигдаа.

КПСС-эй райком, районой партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд социалис ажалай журам бэхижүүлхэ, хүдэлмэриин бүтээсэ дээшэлүүлхээр эрхэ байдал байгуулха, хүдэлмэришэн бүхэнэй зохёохы арга боломжые элирүүлхэ; мүн шэнэ, түрүү онол арга саг дарыдань элирүүлжэ, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар бригада, звенонуудай, малай фермэнүүдэй коллектив бүхэндэ эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри шангадхахаар уялгалагдаба.

Хүдөө ажахын министерствэдэ, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлдэ, «Птицепром» трестын, республикын мелиоративна туршалгын станцида райондохи өөрынгөө мэдэлэй ажахынуудта хамтын подрядай, хүдэлмэриин эсэсэй дүнгөөр түлбэри түлэхэ түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхээр зохихо хэмжээнүүдые абажа, үйлэдбэриин экономическа аша үрые дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдаа.

Малаа hайн тэжээлээр хангая!

БАТА НАЙДАМААР

«Дружба» колхоздо ажаhуудаг хүн бүхэн энэ бүлые мэдэхэ байха. Бүлын аха заха Александр Петрович Сафонов анхандаа механизатор ябаhан хүн. Олохон лэ жэлдэ булад «хүлэгые» жолоодоhон байха.

А. П. Сафоновой дүрбэн хүбүүдынь дүрбүүлээ ниитын малдаа тэжээл бэлэдхэдэг бригадада хүдэлнэ. Үбhэ хуряалгын үедэ тэдэнэр дүрбүүлээ хамтаржа, оньhожоруулагдамал нэгэ звено болоо hэн. Тэдэнэр дүн хамта 2430 центнер үбhэ бэлэдхэхэ, 135 гектар газарай таримал ногоо хуряаха даабаритай юм. Хэлэhэндээ хүрэхын тула аха дүүнэр Сафоновтон нарата час бүхэниие үндэр бүтээсэтэйгээр хэрэглэнэ.

Сафоновтоной гэр бүлынхид ажалша бэрхэнүүд зон гэжэ нютаг соогоо хэлсүүлдэг. Тиимэhээ тэдэнэрэй түсэбтэ даабаряа заатагүй дүүргэхэ байhанда найдамаар юм.

Н. ОЧИРОВ.

Бэшүүрэй район.

ГЭР БҮЛӨӨРӨӨ—1000 ЦЕНТНЕР

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Цыдых Хамниганович Бошиктуев жэл бүри ажалдаа эрхим амжалтануудые туйладаг юм. Гэхэтэй хамта, тэрэ үбэлжэдэг байрынгаа хажуудахи 40 гектар сабшалан даажа абаhаар үнихэнэй болоо. Цыдых Хамниганович сабшалан дээрээ жэл бүри наг шэбхэ зөөжэ гаргадаг. хабар зунай үедэ хоёр-гурба дахин уhалдаг заншалтай. Ушар нимэhээ тэндэнь үндэр. үдхэн ногоон ургадаг байна бшуу. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр гектар бүриhөө 30 центнер үбhэ сабшажа, 1200 центнер эрхим шанартай үбhэ hурилhэн юм. Мүнөө Бошиктуевтан гэр бүлөөрөө дүн хамта 1000 центнер үбhэ hурилөөд байна.

Үбhэшэдэй звенонуудhаа гадуур үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ ажахы дотор үргэлжэлhөөр.

С. СТЕПАНОВ.

ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ

Тэжээл бэлэдхэлгын эхинhээ hая болотор хура бороо таhалгаряагүй шахуу орожо, үбhэ хуряалгада ехэхэн hаад түбэг ушаруулаа. Гэбэшье Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи отделениин үбhэшэдэй бүхы гурбан звеногой гэшүүд эршэмтэйгээр ажаллаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ коммунистнууд И. Якимов, Д-Ц. Дугаров гэгшэдэй ударидадаг звенонууд нэгэнтэ бэшэ эрхимлэhэн байха юм.

Үнинэй дүршэлтэй луговод И. Якимов Дардын-Хүлэй 200 шахуу гектар сабшалан даажа абанхай. Хабартаа, мүн зунай эхеэр газараа hайнаар ундалуулhанай ашаар ногооной баян ургаса ургуулаа юм. Луговодой хүтэлбэрилдэг звено богонихон болзор соо 115 гектарай ногоо сабшажа хуряаhан байна. Тодорхойлбол, гушаад гектарайнь ургасаар шэмэ шанартай 690 центнер сенаж дараад. үлэгшэhөөнь 1300 шахуу центнер нал хүхэ үбhэ hурилэн сомобо. Иигэжэ тус звено отделени дотороо онсо эрхимлэнэ.

Үнинэй пенсидэ гараhаншье hаа, колхоздоо ажалладаг коммунист Д-Ц. Дугаровай ударидадаг звенодо 8 хүн ажалладаг. Тэдэнэр мүнөө Дэдэ-Талын 125 гектарай сабшалан даажа абаад, ургасыень хуряана.

Р. ШИРАБОН,
хүдөө бэшэгшэ.

УЛААН НАРАНААР ГАРАЖА...

Ниитынгээ адууhа малда үбhэ, силос, сенаж, витаминтай ногооной гурил эрхим шанартайгаар, хэзээ хэзээнэйхиhээ ехээр бэлэдхэжэ абаха хүдэлөөн Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо үргэнөөр дэлгэрэнхэй юм. Эндэ үбhэшэдэй оньhожоруулагдамал, морин косилкатай гар хажууршадай. мүн хүсэд бэшэ оньhожоруулагдамал звенонуудhаа гадна шэмэтэй тэжээл бэлэдхэхэ габшагай бригада байгуулагданхай. Тэрэ коллективыень Геннадий Аюшеев хүтэлбэрилнэ.

Дурсагдагша оньhожоруулагдамал бригадын гэшүүд нитросульфат, кальций болон бусад химическэ консервантнуудтай холигдожо шанаржуулагдаhан 2500 тонно сенаж богонихон болзор соо даража абаhан байна. Харин мүнөө Жаргалантын hаалиин фермын дэргэдэхи 1000 тонны багтаамжатай траншейдэ силосэй ургамалнуудые хэршэжэ дарана.

Совхозой түб hуурин — Жаргалантаhаа зүүн урдуур, шулуудамал дардам харгын урдуур нэмжыhэн Жалгын полидохи хара тариянай ургасые Николай Ешеевэй, Нима-Цырен Халзановай, Баяр Бальжинимаевай, Владимир Санжиевай, Жаргал Шараповай хүтэлбэрилдэг агрегадууд хойно хойноhоо hубарин сабшажа, Сэлэнгын автотранспортна предприятиhаа ерэhэн ашаанай томо найман автомашинын ехэ кузовые хэршэгдэhэн ногоогоор тухагүй дүүргэнэд. Силосэй ургамалнуудые сабшажа хэршэдэг «КСК-100», мүн бүтээсэ ехэтэй «Вихрь» түхэлэй комбайнуудай ута соргоор шэдэлүүлhэн ногоо кузов соо тараажа нягтаруулан гэшхэдэг hургуулиин hурагшад Ж. Чимитов, А. Жамбалов, С. Гомбоев, Б. Монголонов гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана.

— Энэ траншейдэ хоёрдохи үдэрөө ногоо нягтаруулан даража байнабди. Үшөө гурбан үдэрhөө дүүргэгдэжэ хаагдаха түсэбтэй. Бригадымнай гэшүүд үглөөнэй 8 часhаа үдэшын 11 час болотор таhалгаряагүй ажаллана. Үдэр бүхэндэ 200 гаран тонно хэршэгдэhэн ногоон траншей соо даралгдана. Силосэй нүхэн соохи ногоо нягтаруулха трактор бултанhаа эртүүр хүдэлгэгдэдэг аад, хамагhаа hүүлдэ ажалаа дүүргэдэг. Ногооной эшэ набша hайнаар нягтаруулаагүйдэ эрхим шанартай тэжээл болохогүй байна ха юм. Манай бригадын гэшүүд шанарай түлөө шанга тэмсэл ябуулна. Ушарынь хадаа түлбэри, урмашуулгамнай заабол бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй шанартай сэхэ холбоотой бшуу, — гэжэ К-700 түхэлэй хүндэ трактор жолоодогшо Владимир Дашиевич Дагбаев хөөрэнэ.

— Эндэ hүүлшынгээ нүхэ ногоогоор дүүргэжэ байнабди. Бидэ траншейгээ хушаhаар Һутэйн фермын дэргэдэхи нүхэндэ силос даража захалхабди. Һаянай хура бороогүй сэлмэг үдэрнүүдэй тогтоходо, ажалнай улам урагшатайгаар ябуулагдана. Машина, техникын эбдэрхэ hаатаха ушар үгы,—гээд бригадир Геннадий Аюшеев хөөрэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Жалгын полидо ашаанай томо автомашинанууд таhалгаряагүй hубаринад. Абаhаар харахада, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгын харюусалгата хүдэлмэри түлэг дундаа үргэлжэлжэ байна гэжэ ойлгохоор hэн.

Н. НАМСАРАЕВ,
Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корреспондентнүүд.

Сэлэнгын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: автомашинын жолоошон Бато Дабаевич Доржиев.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

СОШОРДОМО ДОХЁО

ХОЙМОРОЙ ҮБҺЭШЭД МАРТАГДАНХАЙ

Энэ жэлдэ үбhэ хуряалгын хаhа тон хүшэр хүндэ эрхэ байдалда үнгэржэ байна. Хэды тиибэшье hаань, манай «Восточные Саяны» колхозой Таhархайн отделениин үбhэшэд үсэд нэтэрүүгээр оролдон, үбhэ хуряаха түсэбэйнгөө хахадые дүүргэбэ гээшэ.

Манай үбhэшэд ямар эрхэ байдалда хүдэлнэб гэжэ богонихоноор хөөрэhүү. Сабшалангууднай Хойморой намаг соо, доро. hужааг газарта оршодог. Үтэг добуун газарайнь сабшалангуудые хамтадхажа тоолобол, 60-аад гектарhаа үлэхэгүй, бэшэниинь хуу hужааг... Хура бороотой жэлдэ уhан гарашадаг. Энээнhээ урда гараар сабшаhан 150 гаран гектар газарай үбhэн уhанда абташоо.

Иимэ хүшэр байдалай тохёолдобошье, үбhэшэдтэ ямаршье онсо анхарал хандуулагданагүй. Үбhэ хуряалгын эхилhэнhээ хойшо hара үнгэрбэ. Теэд энэ сагай туршада үбhэшэдэймнай урма зоригые бадарааха нэгэ агитатор гү, али политинформатор ерээгүй. Худалдаа наймаанай, медицинын болон соёлой хүдэлмэрилэгшэдшье эндэ үзэгдөөгүй. Урдань бүхэли hараар гэртээ ерэнгүй ажаллажа байхадамнай, Шарлай гэжэ газарай звенодо бүхы үбhэшэдые суглуулжа кино харуулдаг, суглаа үнгэргэдэг бэлэй. Сэдьхэлдээ хүсэ нэмэhэн хүнүүд эдэл сабшалангууд дээрэhээ 10 мянга гаран центнер үбhэ абагша hэн.

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бултанаймнай хэрэг мүн. Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула булта оролдохо ёhотойбди. Энээндэ эгээл түрүүн колхозой партийна организаци анхаралаа хандуулха уялгатай байгаа.

В. ХОБОРКОВ,
Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой Таhархайн отделениие эрхилэгшэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Комсомолой хүдэлмэри һайжаруулха

Манай заводой партком предприятиингаа комсомолой организацинуудай хүдэлмэрие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ гоохтой анхарал хандуулжа байдаг. Энэ хэлэлэшэмнай партийна комитедэй һаяхан үнгэрһэн заседани гэршэлнэ. Комсомолой организацинуудые хүтэлбэрилхэ талаар локомотив-хабсаралгын цехэй партийна бюрогой хүдэлмэри тухай асуудал һаяшаг парткомой заседани дээрэ хаража үзэгдэбэ. Юуб гэхэдэ, энэ оной июниин 8-да Улаан-Үдэ хотын комсомолой организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан үнгэрэгдөө. КПСС-эй горкомой секретарь Г. Д. Басаев тэрээн дээрэ элидхэл хэһэн байна. Элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд городой комсомолой зарим организацинуудай ажал ябуулгые шэнжэлэн хаража үзэһэн, хүдэлмэриинь дутагдалнуудта онсо анхаралаа хандуулһан байгаа. Тиигэжэ комсомолой организацинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгээ парторганизацинууд, парткомууд һайжаруулха зэргэтэй гээд онсологдоо.

Тус суглаанай шиидхэбэрие бэелүүлхэ, ЛВРЗ-тэй парткомой июлиин 11-дэ заводой партийна болон комсомолой организацинуудай секретарьнарай хамтын зүблөө үнгэрөө. Тэндэ партийна комитедэй секретарь А. Н. Колдунов элидхэл хэбэ. Союз доторой, цехүүд ба таһагуудай комсомолой организацинуудай хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэхэ болон бусад хэрэгүүдэй дутагдалнуудые тушаа партийна, комсомолой организацинуудай секретарьнар хөөрэлдөө. Тиигэжэ суглаануудай шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулганууд дотор партийна комитедтэ һаяхан болоһон заседани дээрэ харагдаба бшуу.

Предприятиин локомотив-хабсаралгын цехэй парторганизаци, хүтэлбэри комсомолойнгоо организацин хүдэлмэри анхаралда абадаг. Партийна организацин секретарь Ф. Г. Емельянов хэлэхэдэ, комсорг Т. Жукигова, бюрогой хүдэлмэридэ ходо туһа хүргэдэг. Мүн цехэй начальник В. Д. Карацюпа комсомолой суглаануудай хүдэлмэридэ заатагүй хабаададаг байна. Тэрэ комсомолой политическэ һуралсалай һургуулиин пропагандист юм.

Тиихэдэ залуу коммунистнууд А. В. Титов, В. Л. Подберёзский гэгшэд «Комсомолой прожекторэй» ба комсомол бэшэ залуушуулай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриин түлөө харюусажа, зарим тэдэнэй хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ябадалда байнхай. Тус цехтэ комсомол-залуушуулай 3 бригада бии. Тэдэнэй хоорондо эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсолорно. 24 комсомолшуул коммунис ажалай ударник. Энэ ажаллагшадай олонхидынь нииты даабари дүүргэдэг байна. Цехэй ВЛКСМ-эй гэшүүдэй дундаһаа 10 хүбүүд басагад Үстэ-гэй эрдэмтүүлхэ хэрэгтэ дүүргэдэг байһан тухай тэмдэглэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта локомотив-хабсаралгын цехэй комсомолой организацинууд хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл бии гэжэ парткомой заседани дээрэ хэлэгдэбэ. Жэшээлхэдэ, предприятиин гол цехүүдэй нэгэндэ хүдэлдэг залуушуулай дунда ВЛКСМ-эй гэшүүд үсөөн байна. Зарим комсомолшуулай зүгһөө ажалай ба нииты гүрим журам абдажа ушарнууд үзэгдэнэ. Мүн зарим гэшүүд взнос саг соонь түлэнэгүй. Эдэ бүгэдэйхээ үламжалжа, 3 хүдэлмэриин комсомолой ВЛКСМ-эй 2 гэшүүн зэмэтэй заадаа. Тиихэдэ комсомолой бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай хэлэгдээ.

Комсомолой организацинуудые партийна хүтэлбэрилгые һайжаруулха, комсомол болон залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулха, харюусалга дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаба.

С. МИХАЙЛОВ,
заводой парткомой инструктор.

МАЛ АЖАЛ — онсо тухала һалбари

Манай фотокорреспондент Артем Шойжоловой буулгаһан энэ зураг дээрэ Загарайн районой Онохойн совхозой һү һаалиин хоёрдохи комплексын залуу һаалишан Виктор Козловые харанат. Ажахы дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ энэ нүхэрнай дүй дүршэлтэй һаалишадые нэгэтэ бэшэ ахижа гараһан байха. Иимэ залуу хүбүүн аад, яагаад эхэнэрэй гэжэ заншаһан мэргэжэл шэлээб? Тиигээд яахадаа иимэ хэшээл оролдосотойгоор хүдэлнэ гээшэб? Эдэ асуудалнуудай гараха хуулита. Ушар юуб гэхэдэ, һаалишанай мэргэжэл энэ гэр бүлынхидтэ угай юм. Викторэй эхэшье олон жэлдэ үнеэнэй хүхэ шобторһон байха. Харин абгань болохо В. П. Козлов мүнөө болотор район соогоо эрхим һаалишадай нэгэн гэжэ тоотой. Юрэдөөл, хүнгэн бэшэ мэргэжэл шэлэһэн Виктор Козловто шэнэ амжалта, элүүр энхые хүсэлтэй.

САННОМЫСКЫНХИД УРИДЛАҺААР

РЕПОРТАЖ

Эртэ үтлөөгүүр һү һаалиин фермэдэ дүтэлжэ, ерэхэдэмнай, үнеэдые һаадаг агрегатай хүдэлхэ абяан холоһоо соностоно. Сагаан эдеэ тушаан абадаг таһалга соо ороходомнай, тоо бүридхэгшэ Валентина Иннокентьевна Борисоваһаа бэшэ хүн харагдабагүй.

— Һаалишаднай бултадаа үнеэдээ һаажа байна. Эгээл хаһа саг соонь хүрэжэ ерэбэт. Эдэнэрнай үглөөнэй 5 сагһаа хүдэлмэреэ эхилдэг юм. Ошожо харахадатнай болохо, — гэжэ тэрэ бидэндэ дурадхаба.

Шулуун аад, газааһаа сагаалуулһан байра дотор үнеэд оруулагдажа уяганхай. үглөөнэй һаали дүүрэхэ дүтэлэнхэй байба. Үнеэдые һаадаг оньһон техникын нэгэ жэгдээр хүнхинэхэ абяан эндэ таһалданагүй.

Эгээл хойто захын бүлэг үнеэд эһээмэл талха эдижэ, хүндөөр уухилалданад. Тэдэнэй хүхэнүүдтэ углагдаһан оньһон түхеэрэлгэнүүд шуугяса һү һороно. Эндэ хүдэлжэ байһан залуу эхэнэр тэдэниие шалгаһаар, удаадахи үнеэнэй хүхэ дэлэнгыень эльбэжэ, нидхэржэ, угаагаад аршаһанайнгаа һүүлдэ, хүнэг бариһаар өөрөө һаажа ороно. Тэрэнээ шобторжо дүүргэһээр лэ, оньһон техникээр һаагдажа байһан малай хүхэндэ байһан аппарат мулталан абажа, нүгөөдэдэнь абаашажа углаха юм.

— Оньһон аргын хүсөөр һү һаахада хүнэй бэедэ амар ааб лаа. Теэд би өөрөө гараараа зарим үнеэдээ, тэрэ тоото гүнжадые шобторогшоб. Манай фермэдэ «Даугава» түхэлэй аппарат толхогдоһоор үнинэй. Теэд тэдэмнайшье үсөөн юм. Һаалишан бүхэн арбаад үнеэдые оньһон техникын хүсөөр һаадаг гээшэ. Намда 25 үнеэн даалгагданхай. Мүнөө тэрэнэйм 24-ниинь һаагдажа байна, — гэжэ фермын сууга һаалишан Александра Степановна Краснопеева хөөрэнэ.

— Зунай сагта һүн хэр абтажа байнаб? — гэжэ тэрээнһээ асуубаб.

— Яһала оролдонолди даа. Мэндэнэй гурбан хоногой туршада талха тарянай зүйлөөр таһалдажа тухашараабди. Холимол тэжээл эдеэгүйдөө, эдэмнай һү һаамаа гансата татаадхина. Үсэгэлдэр лэ талха асаржа үгөө. Мүнөөдэр һаамань хараа байса дээшэлбэ, — гэнэ һаалишан эхэнэр.

Уданшьегүй тэрэнэй хажууда һүөөр дүүргэгдэһэн хүнэгүүд олошоржол байгаа һэн. Александра Степановна арбаад жэлэй хугасаа соо таһалгаряагүйгөөр нэгэл фермэдээ һаалишанаар хүдэлнэ. Иигэжэ тэрэ яһала дүршэл шадабаритайшье болоһон хүн ааб даа. Нүхэр Краснопеева КПСС-эй гэшүүн юм.

— Манай коллективтэ ажал хэрэгээрээ суурхадаг малшад яһала олон байха. Жэшээлхэдэ, Галина Ивановна Хайдукова, Капитолина Сидоровна Красикова, Александра Степановна Краснопеева гэгшэд һү һааха һара бүриингөө даабариие холо үлүүлдэг юм. Эдэ нүхэдэй бэшэнтээ адли эрхэ байдалда хүдэлөөд, ходоодоо түрүүлжэ ябадагыень онсолон тэмдэглэлтэй,— гэжэ Валентина Иннокентьевна Борисова түрүү һаалишадаа магтан хөөрэнэ.

Санномыскын һү һаалиин фермын коллектив зунай хүхэ ногооной сагые аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, нажарай һаранuудта үнеэн бүриһөө нэгэ мянган килограммһаа доошо бэшэ һү һааха социалис уялга абаһан юм. Тиигэжэ тэдэнэр мүнөө урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхын хойноһоо шармайн оролдожо ябанад. Һаалишан А. С. Краснопеева энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 400 килограмм һү абахаар хараална. Харин тэрэ май һарада — 200 килограмм, июньда — 250, июльда—260 килограмм һү һаагаад байгаа. Энэ һарада 200 килограммһаа бага бэшэ һү абахаар түсэблэнэ.

—Танай коллектив үдэр соо хэды шэнээн һү һаанаб? — гэжэ тоо бүридхэгшэһөө асуухадамни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн:

— Манай фермэдэ 180 үнеэн тоологдодог. Эдэ малые 8 һаалишан, 2 үхэршэн, тэжээл буйлуулдаг 1 хүн харууһалдаг юм. Коллективэй гэшүүд мүнөө фермээрээ сүүдхэдээ дунда зэргээр 1436 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 8 килограмм һү һаана. Үсэгэлдэр 1310 килограмм һүн тоһоной заводто тушаагдаа һэн. Зунай бэлшээриин үедэ сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар ажал яһала ябуулагдана. Һаахынгаа урда тэдэнь үнеэдтээ толгой бүридэнь 2 килограмм эһээмэл талха үгэлсэнэбди. Һүүлээрнь үдэр һүнигүй һайн бэлшээридэ адуулхадамнай, һү һаамаа дээшэлүүлнэл даа. Мал адуулагшад коммунист Николай Васильевич Борисов Валерий Петров хоёр үнеэдые һайнаар манадаг юм. Һү горитойгоор һааһан, һара, квартал бүхэнэйнгөө даабариие үлүүлэн дүүргэһэн малшадта нэмэлтэ түлбэри үгэхэдэнь, хүн бүхэн урматайгаар, оролдосотойгоор ажаллана бшуу.

Һү ехээр һаахын хажуугаар эндэхи һаалишад продукциингаа шанар һайжаруулгада онсо анхарал хандуулна. Хүн бүхэн һааһан һүеэ нэгэдэхи сортоор тушаахые оролдоно. Июль һарын дүнгөөр тус фермынхид һүнэйнгөө 90 процентые нэгэдэхи сортоор бэлэдхэлэй пунктда худалдаһан байна.

Иигэжэ Хоринн районой Хүлэй совхозой һү һаалиин фермынхидэй оронойнгоо Эдеэ хоолой программые болото дээрэнь бэелүүлхын хойноһоо оролдожо ябаһандань урмашамаар лэ!

Д. ДОНДОКОВ.

Совет орон дотор

АЛМА-АТА. Кустанайска областиин колхоз, совхозууд түсэблэһэн талмай дээрэһээ таримал ба хээрын ногоо хуряажа дүүргэв. Тэжээлэй үндэр баян ургаса суглуулагдаа. Нуга сабшалангай ашаг шэмые дээшэлүүлгэ, үндэр баян ургаса үгэдэг ургамалнуудые, бобово ба залаата ногоо холижо тариһаниинь, амжалтын үндэһэ һуури болоо. Тэжээл бэлэдхэгшэд нуга сабшалан дээрэ үбһэ хуряалгын хүдэлмэри дүүргээд, ойн соорхойнуудта, харгынуудай хажуугаар, жалга газараар ногоо сабшана. Ниитын малда жэл хахад соо хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ шиидэнхэй.

ФРУНЗЕ. Үрэһэн болгогдохо хүсы үбһэнэй поли үндэр баян ургаса үгэжэ, Киргизэй таряашадые баярлуулна. Московско районой «Россия» колхозой ажалшад ургаса хуряалгые түрүүлэн эхилээд, гектар бүриһөө 2,4 центнер үрэһэ суглуулна. Энэнь хараалагдаһанһаа хоёр дахин шахуу ехэ болоно. Республикын тон һаянай һалбарие промышленна үндэһэ һуурида сүм оруулаад, тусхай шэглэлтэй ажахынууд оронод тэжээлэй полидо хэрэглэгдэхэ үрэһэ хүрэнгэ үйлэдбэрилгые хоёр дахин дээшэлүүлээ юм. Мүнөө жэлдэ России Федерациин, Прибалтикын, Белоруссиин таряан ажалшадта 4500 тонно үрэһэ эльгээгдэхээр хараалагдана.

ДУШАНБЕ. Эбэртэ бодо мал томо болгожо, шахан таргалуулха талаар Таджикистан дотороо эгээл томо Гиссарска районой Фрунзын нэрэмжэтэ предприятиин ажахынууд хоорондын хамжаанай ашатай туһатай байһые батадхаба. Коллектив гүрэндэ үхэрэй мяха худалдаха жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэв. Тэжээлэй бата бааза, мал шахан таргалуулгые һайнаар эмхидхэлгэ амжалтын нүхэсэл болоно. Буйлуулагдаһан, минеральна нэмэлтээр шанаржуулагдаһан тэжээл малда үгтэдэг. Малай шэгнүүр сүүдхын килограммаар нэмээгдэжэ, 480 килограмм шэгнүүртэй мал тушаагдана. Хамтын подряд ба шахан таргалуулгын түрүү аргануудые хэрэглэжэ, табан жэлэй дүүрэтэр үхэрэй мяха үйлэдбэрилгые гурбанай нэгэ хубяар дээшэлүүлхые ажахы хараална.

КИНЕШМА (Ивановска область). Эндэхи Кинешма хотын эдиршүүлэй бэлэглэһэн «Адмирал Невельский» гэжэ кораблиие Хара далайн морягууд Волго мүрэн дээгүүр ябуулжа туршаба. Эдиршүүл ба сэрэгшэд хоорондоо нягта харилсаа холбоотой байдаг. Бэшэг бэшэлсэлгэ, нэгэ нэгэндээ айлшалалга заншалта болонхой. Харин нёдондо жэлэй навигациин һүүлээр сэрэгэй хуушарһан корабль Волгын причалда ерэжэ, зогсоһон юм.

(ТАСС-ай корр.).

Гол һалбаримнай — ХОНИН АЖАЛ

ХЭЗЭЭ ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАХАБ?

Ушхайтын совхозой ахалагша хонишон Ширзагар Жалсараев мүнөө жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 125 хурьга абаһан; хурьгадаа эхэһээнь 20 килограмм шэгнүүртэйгээр таһалаад, хонин бүриһөө 3,5 килограмм ноохо хайшалаа. Үндэр амжалта түйлаһан хонишоной нэрэ республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй. Тээсгэн Хэжэнгын районой хонишодой һаяхан үнгэрһэн суглаан дээрэ эрхим үрэ дүн түйлаһан хонишон чемпионой улаан лентэдэ, үнэтэ бэлэгтэ хүртэбэ.

Загаһатын совхозой забайкалиин нарин ноохото үүлтэрэй буряадай түхэлэй хонид республикадамнай үнгэргэгдэһэн выставкэ дээрэ эрхим сэгнэлтэ абаа һэн. 14 эгээ дээдын шангууд тус совхоздо үгтэһэн байна. Энэ ажахыда түлжүүлэгдэһэн хусануудаукцион дээрэ 1000—1300 түхэригөөр худалдагдаа һэн.

Районой ажахынуудта республика соогоошье алдар суутай болоһон хонишод үсөөн бэшэ. СССР-эй Верховно Соведэй депутат Р. Н. Рампилова, Ленинэй орденто Ц. Б. Цыденова, республикын Верховно Соведэй депутат Ц-Х. Ц. Дамшаева болон бусад олон жэлнүүдтэ үндэр амжалтануудые түйладаг байһан, мүнөөшье түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаһаар. Байгша ондо районой хонишодой 12 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100 болон зууһаа дээшэ хурьгадые абаа. РСФСР-эй габьяата зоотехник Д. Б. Батомункуев, Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник А. А. Хаданов гэгшэд забайкалиин нарин ноохотой үүлтэрэй буряадай түхэлэй хонидые үүсхэхэ талаар үрэ түгэс ажал ябуулжа үргэлжэлһөөр.

Эдэ тобшо баримтануудые дурдахадамнай, районой хонишод бултадаа иимэ һайн илалта амжалтануудтай юм байна гэжэ уншагшадай хэн нэгэн һанажа болохо. Теэд эдэнэй миин лэ үсөөхэн жэшээ байһаниинь халагламаар. Жэлэй дүнгүүдые согсолһон районой хонишодой зүблөөн дээрэ Хэжэнгын ажахынуудта һүүлэй жэлдэ хонин ажал гээгдэлдэ ороо, урагшаа дабшахаһаа байха, урдашье жэлэйнь дүнгүүд дабтагдахаяа болинхой гэжэ заагдаба. Районой хонишодой 210 бригадын түлөөлэгшэдэй, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй үмэнэ ажал хүдэлмэриин жэлэй үрэ дүнгүүд, саашанхи зорилгонууд тухай районой агропромышленна нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Данчинов элидхэл хэхэдээ, һанаа сэдьхэл зобоомоор баримтануудые дурдаба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ мяха, ноохо тушааха түсэб дүүргэгдэбэгүй, хонидойнь тоо толгой түсэбөөр хараалагдаһанһаа үсөөн. Ганса 1983 ондо урда жэлэйхидэ орходоо хонидой тоо 3 мянга гаран толгойгоор үсөөрөө, хурьгад үсөөн абтаа. Зуун хонин бүхэнһөө район дотор дунда зэргээр 77 хурьган абтаа. Бүхы эхэ хонидой дүрбэнэй нэгэ хубинь, 10 гаран мянган эхэ хонид һубайраа. Теэд абаһан хурьгадаашье түлжүүлжэ шадаагүй. Эхэһээнь таһалтарнь зуун эхэ хонинһоо дунда зэргээр, оройдоол 49 хурьган үлэбэ. Байгша оной үнгэрэгшэ долоон һарын туршада нилээд олон хони, хурьгад гарзалаа. Хэжэнгын, Худанай «50 лет Октября» совхозууд малаа олоор һубайруулһан, гарзалуулһан ушарһаа толгой тоосонь түсэбөөр хараалагдаһанда хүргэнэгүй.

Иимэ ушар байдалай тохёолдоод байхада, районой хонишодой тус зүблөөн дээрэ шүүмжэлхы шэнжэтэй хөөрэлдөөнэй болоһониинь гайхалгүй. Хэрбээ гурба-дүрбэн жэлэй саана районой ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хонин ажалда ушардаг дутагдалнуудые тэжээлэй хомор байһаар тайлбарилдаг һаа, һүүлэй хоёр жэлдэ энэ ушарые гол шалтагаан болгожо нэрлэхэнь бэрхэтэй. Юундэб гэхэдэ, үнгэрэгшэ хоёр үбэлжэлгэдэ районой ажахынууд тэжээлээр дутаагүй юм.

Районой ажахынуудай хонин ажалда бии байһан дутагдалнуудые, зэмэтэй хүнүүдые, элдэб эсын ушар шалтагаануудые тоолоод яахаб, хонишодой зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд энэ гээгдэлтэ байдалһаа гараха гол шэглэлнүүд тушаа һанамжалаа, тодорхойгоор тогтоо. Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Чисаанын совхозой бригадир Г. И. Кривошеев, Загаһатын, Худанай, «Первомайский» совхозуудай директорнууд П. Б. Саганов, Н. Д. Лучанинов, Д. Б. Борбоев хонишодоор ажаллаха хүнүүдые тон наринаар шэлэхэ харюусалгаяа мэдэрдэг, энэ ажалые һайн мэдэхэ хүнүүдые хонишодоор табиха, тэдэнэртэ ажабайдалай болон ажал хүдэлмэриинь таарамжатай эрхэ байдал олгохо шухала гээд тэмдэглээ. Харюусалгагүй хүнүүдтэ ниитын баялиг даалгаад, тэдэнэй ажалые хинангүй байһанһаа боложо; зуун эхэ хонинһоо... 16—18 хурьгадые абаһан, үгы һаа, малайнгаа ехэнхиинь гарзалуулһан ушар эндэхи ажахынуудта үшөөшье бии байһаар. Теэд эндэхи ажахынуудта эрхим һайнаар ажалладаг хонишод үгы гэхын аргагүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ бүлөөрөө ажалладаг хонишод Жалсараевтан, Шалуевтан, Ербаевтан, Михайловтан, болон бусад. тогтууритай амжалта түйлана. Тэдэнэр ажалаа дүй дүршэлгүй сакманщигуудта, үрэжүүлэгшэдтэ найдаад байдаггүй, бүхы ажалаа өөһэдөө хэдэг. сакманщигуудай ажал эрхилжэ шададаг. Тэдэнэр хонидоо өөһэдөө хайшалдаг, үбһэ сабшадаг байха юм.

— Бидэ отарынгаа хонидто өөһэдөө үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг заншалтайбди,— гэжэ зүблөөн дээрэ мүнөө энэ жэлэй чемпион Ш. Жалсараев хэлэбэ.— Мүнөө звеноогоороо хориинхидой жэшээгээр 700 центнер үбһэ бэлдэнхэйбди.

Хонишон мэргэжэлтэдые тусхайтаар бэлдэхэ гээшэ мүнөө үе сагай эрилтэ болонхой. Ушар тиимэһээ мүнөө жэлһээ эхилжэ, мэргэжэл олгодог хүдөөгэй 10-дахи училищида хонишодые бэлдэхэ асуудалда бүхы ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа хандуулха, энэ ажалда дуратай залуушуулые эльгээхэ ёһотой.

Үндэр үрэ дүн түйлахын тула түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала гээд зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд, һанамжалба. Һүүлэй 9 жэлэй туршада Загаһатын совхозой хонишод малайнгаа тоо толгой олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, гүрэндэ худалдагдаха продукциин шанарые дээшэлүүлхэ талаар тодорхой шэглэлтэйгээр ажаллана. Районой 12 зуутанай табаниинь энэл совхозой хонишод юм. Теэд энэ ажахын дүй дүршэлэй үргэнөөр тараагдан нэбтэрүүлэгдэдэггүйнь гайхалтай. Тус совхозтой «хаяа хадхажа» ор-

шодог хүршэнэрэй
адаглан а
мүрысөө
байгаа. Тэ
дынь ахи
түсэбүүд
малайнь
ногүй,
оройдоо 3-
11-ниинь 2
шод гэһэн
жэлдэ энэ
зуутан үгы

Районой
ехэ гээгдэл
шалтагаанууд
хэдэ, бүгэд
римталдаг
бүхы тала
логдоһон
болотор үгы
шон бүхэн
юм шэнги.
Данчиновай
най эхэ хон
түл абаха
саг болзор
тор тодорхо
гаа» гээд
нние гайхуу
һаа районой
мүнөө боло
бодомжолоо
гүй байгаа
мүнөө жэлд
дые абажа,
жуулха, хүс
зундаа ноох
таргалуулһа
тушааха зор
ной хонишо
хүдэлмэри
эхилбэ. Ин
тай шиидхэб
ажал хэрэгү
даха ёһотой.
Дээрэ үгэ
отарануудта
август боло
гүй ябаа,
жүүлгын пу
рэгдэжэ бэд
гаа гээд
ушарта эртэ
жүүлгэ хэ
үнгэргэгдэхэ
Зарим хони
нидоо һайн
эртэнһээнь
жэ оролдожо
гөөдүүлынь
час болотор
гэжэ шүүмж
шухала асуу
гэжэлтэд М
ва, Д. Д. Ды
Очиров боло
тодорхой дур

Зүблөөн дэ
хонишод М
жиев, Д. С
манщигуудай
циалис мүры
хай, малшада
заһабарилха,
бэлдэхэ туха
гээгдэлһээ га
ажалдаа шэн
тын подряд
дүнгүүдээ э
хэ саг тулаж
дүүлбэ.

Зүблөөндэ
жэнгын рай
секретарь Л
хабаадажа үг

Р.

Хэжэнгын р

КАЗАХАЙ ССР. Караганда хотын шулуу нүүрһэнэй промышленностиин эрдэм-шэнжэлгын институт һалбари дотороо эгээн томонуудай нэгэн юм. Тэрэнэй мэргэжэлтэд үнэтэ түлишэ малтан абаха хэрэгые шанаржуулха, технологиинень һайжаруулха асуудалнуудые шэнжэлдэг байна. Мүнөө үеын зэбсэг хэрэгсэлээр, электронно-тоолон тодорхойлолгын техникээр түгэс 25 лабораторидонь эрдэм шэнжэлгын орёо нарин хүдэлмэринүүдые хэхэ арга боломжо бии. Табан жэлэй эхинһээ хойшо эндэхи эрдэмтэдэй ухаалан зохёохы дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 5,6 миллион түхэриг алмагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай директорэй орлогшо профессор М. М. Мукушев (баруун гарһаа), секторые даагша техническэ эрдэмэй кандидат В. Я. Новиков, лабораториие даагша экономическа эрдэмэй кандидат М. К. Жумабаева.

ТАСС-ай фотохронико.

УРАЛАН НАРИЖУУЛА
ЭДЭБХИ Е

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй
жуулагшад болон ухаалан зохёогшод үйл
үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ ту
дэг юм. Нэгэдэлэй ВОИР-ой эхин эмхид
зохёохы ажалтан тоологдоно. Тэдэнэр бү
түрүү технологи, һонирхолтой дүй дүршэ
нэбтэрүүлхын түлөө оролдодог зон гээш
дукциин шанар, ажалай бүтээсэ, электр
ба материальна нөөсэнүүдэй алмалта эри
юм.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гүр
гэдэлэй зохёохы эрмэлзэлтэн бүхыдөө 42
гэй экономическа ашаг олзотой 510 дур
дөө нэбтэрүүлхээр шиидэһэн юм.

Энэ зорилгонь эрхимээр дүүргэгдэхэ
шын зургаан һара соо тэдэнэр уралан
дурадхал оруулһан байна. Тэдэнэйнь 267-ни
нэбтэрүүлэгдэжэ, 250 мянган түхэригэй эк
олзо үгөө.

Зохёохы ажалтанай энэ амжалта тэдэнэй
хэлһээ эхитэй. Нэгэдэл дотор мүнөө кон
һагуудай технологууд болон цехүүдэй худ
бүридэһэн гушан бригада хүдэлнэ. Тэдэнэй
энэ жэлдэ эмхидхэгдэһэн юм. Бригадан
социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй.

Нэгэдэлэй уралан нарижуулгын ба ун
бюро байгша оной хоёрдохи кварталай
конструкторнууд Борис, Ноевич Олзоев, Л
на Суранова, хабсаралгын цехэй технолог
яровна Романовская гэгшэдэй ударидаа
түрүү һуурида гараһанда тоолобо. Тэдэнэй
тэрүүлэн хэрэглэһэн «Бүтээхэ зүйлэй үзэл
ги хубилгалга» гэһэн һанамжа дурадхал
алмалта үгэһэн байна.

Т.

ХАМТЫН ОРОЛДОЛ

«Буржелезобетон» нэгэдэлэй гурбадахи
лектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбад
һайнаар хүдэлжэ байна. Продукци худал
продукци гаргалгаар хахад жэлэй түсэб
дүүргэгдэһэн. Долоон һарыншье дүнгөөр
до оронхой.

Тиин барилгашадай заншалта һайндэрэй
СССР-эй Востоксибстройн министерствын б
териалнуудай промышленностиин хүдэлмэри
союзай ЦК-гай гурбадахи мүнгэн шанда

Коллективэй түсэбтэ даабарияа амжалт
хэ хэрэгтэ Иннокентий Александрович Му
бэрилдэг хэблэлгын цехэй коллектив гори
оруулна. Тус цех жэлэй эхинһээ хабсарга
тон зүйлнүүдые гаргаха түсэбөө 109,6 проц
тээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 106,3 процент
Мүн Иван Николаевич Сухановай ударидаа
халгын цехшье эрхим һайнаар хүдэлнэ.

Филиалай бригадануудай хоорондын м
лайда Мария Поликарповна Черниговская
бетон худхагшадай бригада дабшана. Га
жалтада хубитаяа горитойгоор оруулһан а
бетоншод Т. В. Шихова, В. Ф. Рогожникова
электро-гагнууршан Ю. Н. Потапов, арма
Новосельская, Г. И. Поплевина, Г. Л. Ф
Н. М. Бурлаков гэгшэдые онсо тэмдэглэм

Эдэ үдэрнүүдтэ мүрысөөнэй эршэ улам
гэжэ «Буржелезобетон» нэгэдэлэй гурба
коллектив байгша онойнгоо даабариие бү
жалтатайгаар бэелүүлээд, табан жэлэйнгэ
һоонь урид дүүргэхэ найдамтай үндэһэ һу
шэ. Энэ коллективэй абаһан үндэр уялга
байһанда һэжэг түрэнэгүйбди.

БАЯН УРГАСЫН ХЭШЭГ

МОСКВА. Московско областиин ажахынууд намарай ургамалнуудые тарижа эхилээ. Ороохо хуряалгын эршые һуларуулангүй, эндэхи таряашад энэ хүдэлмэриие ябуулна. 230 мянганһаа дээшэ гектарта шэниисэ ба хара таряан таригдаха болоно. Эндэхи ажахынуудта гектар бүриһөө 30 гаран центнер ороохо суглуулдаг юм.

ЧЕРНОВЦЫ. Хартаабха хуряалгын эхилтэр энэ ургамалай плантаци дээрэ тэжээл бэлэдхэгшэд хүдэлхэ юм. Гранул ба витаминтай гурил бэлэдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ хартаабхын эшэ тэдэнэр суглуулна. Жэшээнь, Кицманскэ районой ажахынуудта иимэ тэжээл хоёр һарын туршада эрэ хашараг бурууны удые шахан таргалуулгада хүрэхэ юм. Плантацинуудай гектар бүриһөө 7—8 тонно шэмэтэ тэжээл абтана.

ГРОДНО. 14 мянган гектар талмай эзэлдэг горохой поли дээрэ хуряалгын хүдэлмэри түгэсхэгдөө. Белорусси дотороо эгээл үндэр баян ургаса Гроднинско ба Новогрудска районуудта суглуулагдаа. Үбһэ тэжээлэй нөөсэнүүд горитойгоор нэмээгдэжэ, үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр хараагдаа

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Сахалинда эгээ түрүүлэн «Комсомолец» совхозой тэжээл бэлэдхэгшэд силос болгогдохо ногоон набша намаае органическа бодосуудаар шанаржуулха арга технологиие хэрэглэнэ. Нютагай механизаторнууд силос хуряалгын комбайнуудта тусхай түхеэрэлгэнүүдые тодхоо юм. Тэрээгээрнь шэнэ сабшагдаһан ногоон, автомобилиин кузовта дамжуулагдана. Тиихэ замдаа органическа кислотагай шэнгэн холисоор элбэгээр сасагдажа, шанаржуулагдана. Тиигэжэ силос дараха хүдэлмэри һурагтгүй түргэдхэгдөө. Ажахынуудай механизаторнууд 500 тонно хүрэтэр шэмэтэ тэжээл үдэр бүри үйлэдбэрилнэ.

БРЯНСК. Областиин механизаторнууд намарай ургамалнуудые жэгдэ тарижа захалаа. 350 мянга шахуу гектарта намарай ургамалнууд таригдаха юм. Энэ талмайн гурбанай хоёр шахуу хубидань хара таряан таригдаха. Үндэр баян ургаса үгэдэг «заря», «Мироновско-808» гэһэн шэниисын сортнууд, «Чулпан», «Восход-1», гэжэ хара таряан булюу ехээр таригдана.

«Ударницын» талмайнууд ургэдхэгдөө. Хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудай олохон районуудта тус сортын хара таряанай тогтууритай һайн ургаса абтадаг юм.

ОШ. Ошско областиин Ленинскэ районой «Ленинджол» гэжэ колхозой ажалшад шэнэ ургасын ороохоор баригдаһан хилээмэ эрхим комбайнернуудта баярай оршон байдалда барюулба. Энэ удаа тэдэнэй шефүүд—Майли-Сайска электролампын заводой хүдэлмэришэд эрхимлээ юм. Тэдэнэр хуряалга-зөөлгын отряд эмхидхээд, колхозой полиин хахад шахуу хубиин ороохо сохиһон, бүхы ороохоёо тоогто өөһэдөө абаашаһан байна. Тон богони болзорто —долоон хоногто тарилга түрүүшынхиеэ дүүргэгдээ.

НАЛЬЧИК. Кабардино-Балкарай таряашад улаһа бэлэдхэжэ эхилээ. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, энэ ургамалай талмай 500 шахуу гектараар ургэдхэгдөө юм. Ажахын тоосооной звенонууд гектар бүриһөө дунда зэргээр табан центнер эрхим шанартай улһа суглуулна.

...ЛЕНИН
...ЖАЛАЙ ЖУРАМ ТУХАЙ

обществын аша түһада ажалдаа мэдэрэл ехэтэйгээр хандахаар хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, социализмын бүхы шатада журам хазагайруулагшадаа баалалтын арга хэрэглэхэ, зохёохы ажалай эрхэ байдалые саг, үргэлжэ үргэдхэн һайжаруулхэ, сэдьхэл бодолой материальна урмашуулгые таарамжатай зохидоор хэрэглэхэ.

Журам хадаа ажалдаа эзэн бусаар хандаха, нобшо нозор ябадал, нютагаймаарха, һэмһэрхэ гэхэ мэтэ муу, һэльхэй һэмүү ябадал гаргалгагүй эрдэм шуудаар тэмсэхэ гэһэн эрилтэ табина. Энэ талаһаа ажалай ябадал, ямаршье маргаата, ямаршье зөөлэдэлгэ социализмын урда агуухэ гэмтэ ябадал болохо гэжэ В. И. Ленин уридшалан һануулагша бэлэй.

Агуу багшын эдэ эрилтэнүүдһээ уламжалан, манай шиидхэбэри, программа болон хэмжээ ябуулганууд эрдэм ухаанай үндэр хэмжээндэ үндэһэ баримтатайгаар тэдэнүүдые холбоһон түлөө, тэдэнние шадабари ехэтэйгээр бодото хэрэг дээрэнь эмхидхэжэ, эдэ бүхы ажалаа эсэстэнь хүрэтэр бэелүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл онсо шухала удхатай болоо. Коллектив бүхэнэй журам сахилгын политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриие нэгэдүүлэн, «тэдэнэй бүхы гэшүүдые нэгэ сэдьхэл механизм шэнги тон нарин хүдэлмэриие холбохо» гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байна.

Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор онсо тэмдэглэгдэнхэй. Илангая хүдэлмэрилэгшэ бүхэн эмхидхэлгэ уялгатайгаар дүүргэхэ, хүдэлжэ байһан газартаа ажалай журам сахиха, ардай ажахын бүхы һалбари болон хүбилгаан гүрэнэй журам бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Энэ хадаа хүгжэлтэ түгэс социалис общественнэ саашадань улам һайжаруулха гэһэн зорилготой нягта холбоотой.

Гэбэшье мүнөө ажалай болон гүрэнэй журам сахилгын талаар абтадаг хэмжээнүүд үйлэдбэриин хүгжэлтын шэнэ эрилтэнүүдтэ үшөөл гүйсэд харюусажа шаданагүй гэжэ парти тоолоно.

Манай республикын ажалша коллективүүдтэ ажалшадай мэдэрэл болон журамые дээшэлүүлгэдэ хамтаараа нүлөөлхэ талаар үрэ ехэтэй дүй дүршэл болон онол арганууд мүндэлэн бии боложо, үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Хүдэлмэришэдэй суглаанууд болон саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ ажалай журам тухай асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээд, даамайшье, даасатайшье хэмжээ ябуулганууд абтажа, бодотоор бэелүүлэгдэһэн зандаа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө иланхаяа КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй һүүлээр үзэл сурталай болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриие бүри үндэр дээдэ хэмжээн дээрэ ябуулха тушаа зүбшэн хэлсэгдээ, гурим, журам һайжаруулха асуудалые мартангүй, бүри хурса шангаар табина. Эдэ асуудалнууд уг үндэһөөрөө нягта холбоотой, таһаршагүй нэгэ һабагшатай.

Жэшээлхэдэ, «Теплоприбор» заводто цех бүхэндэ ажалаа зэр зэргэ эмхидхэнэб, хүдэлмэриин сагые зүбөөр, аша туһатайгаар хэрэглэнэ гү гэжэ тусхай комисси үдэр бүри шалгана. Завод руу орохо шэнэ гурим тогтоогдоо. Ажалай журам болон ниитын гурим эбдэһэн нэгэшье ушар зүбшэн хэлсэгдэнгүй, зохисотой хэмжээ абтангүй үлэнэгүй. Мүн завод дотор үзэл сурталай комисси хүдэлнэ. Тиихэдэ директорэй дэргэдэ үзэл сурталай талаар зүблөөн болодог байна. Эндэ заводой эмхинүүдэй начальнигууд өөһэдынгөө коллективэй ажалай журам болон ойлгууламжын хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухай элидхэнэд. Мүнөө эндэ ажалдаа хоцордохо ябадал нилээд хороогдожо, хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошолго бүхы хотын предприятинуудай дунда зэргын хэмжээнһээ 2 дахин бага болоо.

«Одон» ательегэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда «Ажалай журам нэгэшье эбдэгшэдгүйгөөр» гэһэн үүсхэл дэлгэрбэ. Энэ хүдэлөөнэй эхиие Ю. Ф. Микулинагай бригада табяа. Бригадынхид «Хүдэлмэриин минута бүхэниие хүдэлмэришэнэй тоосоондо» гэһэн уряа доро ажаллана. Энэ шиидхэбэриень бусад бригаданууд һайшаан дэмжэв. Мүнөө тус хүдэлөөнэй үрэ дүн элеэр харагдана.

Тиихэдэ ажалай журам бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй үргэн хэмжээнэй гурим прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ, нарин сэмбын комбинадта, судна бүтээлгын заводто нэбтэрүүлэгдээ. Энээнэй ашаар ажалнаа һамшаха, хойнтохо ябадалһаа боложо, хүдэлмэриин саг гээлгэ үгы шахуу болобо.

Ажалай болон үйлэдбэриин жэшээтэ һайн эмхидхэлгүйгөөр үйлэдбэриин болон ажалай журам бэхижүүлхын аргагүй. Энээниие түйлэхын түлөө, хүн зониие этигүүлэн ойлгуулхаһаа гадна эдэ бүгэдые бодото хэрэг дээрэ эмхидхэхэ шухала гэжэ Владимир Ильич Ленин заадаг байгаа.

Энээн дээрэһээ социалис журам бэхижүүлхын тула коллектив бүхэндэ социалис мүрысөө бүри аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэжэ, тэрэнэй хүмүүжүүлхы үүргыень улам дээшэлүүлжэ, журамгүй, харюусалгагүй ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ тон шухала. Социалис мүрысөө эрхим журам хүмүүжүүлгын гол шухала арга нүхэсэл болгохын тула тэрэниие тон наринаар, эрхэ байдалдань тааруулжа эмхидхэхэ шухала.

Манай республикын ниислэл хотын предприятинуудта социалис мүрысөөнэй штабууд байгуулагданхай. Тэдэнэр үдэр бүри тодорхойлогдоһон тусхай сагта мүрысөөнэй дүн гаргажа, газетээр дамжуулдаг, заводой радиогоор мэдээсэдэг, гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн стенднүүд дээрэ бэшэжэ ажалшадта соносходог юм. Социалис мүрысөөнэй түрүү һууринууд «ямаршье аргаар һаань» үйлэдбэриин үндэр үрэ дүн түйлаһан коллективүүдтэ бэшэ, харин эрхим журамтайгаар, үнэн сэхэ ажалаараа амжалта түйлаһан цех, бригада, халаан болон хүдэлмэрилэгшэдтэ олгогдодог байна.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай ажалша коллективүүд болон хүдэлмэрилэгшэд Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, бүхы юумэндэ гамтайгаар хандажа, хүдэлмэриингөө минута бүхэниие элмажа, ажалай болон үйлэдбэриин журам һайжаруулжа, тэрэнээ амжалта түгэсөөр дүүргээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Подрядна онол аргаар гэхэ гү, али нэгэ нарядаар хүдэлдэг хүдэлмэришэд, бригада боложо нэгэдхэдээ, экономическа болон моральна нилээд ехэ ашаг үрэ, горитойхон амжалта түйлана. Энэ шэнэ эхин эмхиин удхань юун бэ гэхэдэ, тэдэнэр өөрөө өөрыгөө хүтэлбэрилдэг үйлэдбэриин нэгэ бүлэг болоно бшуу. Иимэ эмхиин гэшүүдэй ниитын ехэ удха шанартай эдэбхи үүсхэл, тэдэнэй хүсэл эрмэлзэл, ажалдаа үнэн зүрхэнһөө, үнэн сэхээр хандалга үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэдэ ехээр туһална.

Прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ хэдэн зуугаад бригада иимэ гуримаар хүдэлнэ. Эндэ хүдэлмэришэдэй 64 процентнь иигэжэ нэгэдэнхэй. Энэ нэгэдэлдэ бригадна онол аргын хүгжэн дэлгэрһэнһээ уламжалан, түхеэрэлгэнүүд болон материалнууд үлэмжэ һайнаар хэрэглэгдэдэг болоо. Тиихэдэ хүдэлмэриин саг үрэ багатайгаар гаргашалха ябадал үсөөржэ, ажалай журам улам бэхижэжэ байна. Арбадахи табан жэл соо нэгэдэлдэ ажалай бүтээсэ 43,5 процентээр ургаа.

Мүн журам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ материальна болон моральна үндэр бүтээсэтэй ба гурим журамтай ажалые урмашуулха онол арга ехэ нүлөө үзүүлдэг байна.

Материальна болон сэдьхэл бодолой талаар урмашуулгын алиниинь үлүү һайн бэ гэһэн асуудалда хоюулаа адли шухала гэһэн харюу үгтэхэ байна. Буряадай мебельнэ модо болбосоруулгын комбинадай, Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай, Кабанскын районой ажалша коллективүүдэй хүдэлмэрилэгшэд өөрынгөө дүрэ зурагые Хүндэлэлэй самбарта хараха, Хүндэлэлэй грамота абаха, ажалайнгаа дэбтэртэ баярай тэмдэг хүүлхэ дуратай байһанаа анкетээр асуулгын үедэ мэдүүлһэн байна. Мүн мүнгэн шаншье хүндэ хэрэгтэй, гэбэшье тиимэ ехэ хүсэтэй бэшэ байһыень энэ асуулта элирүүлээ.

Мүнөө КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, үзэл сурталай болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриие бүри үндэр дээдэ шатада гаргажа, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа. журам хүмүүжүүлхэ, шэнэ хүниие марксистско-ленинскэ үзэл бодолтойгоор хүсэл эрмэлзэл ехэтэйгээр бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ илангаяа шухала.

Ц. ЧОЙРОПОВ,
философиин эрдэмэй кандидат, Зүүн-Сибириин технологическа институдай ахалагша багша.

ДНЕПР МҮРЭНЭЙ ТҮЛӨӨ БОЛОҺОН ТУЛАЛДААНАЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

КУРСКҺАА КИЕВ ХҮРЭТЭР

1943 оной август соо эхилһэн Днепр мүрэнэй түлөө тулалдаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын болон дэлхэйн хоердохи дайнай эгээн ехэ байлдаануудай нэгэн юм. Совет талаһаа тэрээндэ Түбэй, Воронежско, Степной, баруун-Урдахи болон Урда фронтын сэрэгүүд хабаадаа һэн. 1943 оной августын тэнгэй мэдээгээр. Днепр шадар манай 2.633 мянган сэрэгшэд, 51200 үхэр буу ба миномет, 2400 шахуу танк, 2850 самолет бүридхэгдөөд байгаа. Харин совет сэрэгүүдтэ эсэргүүгээр Днепр мүрэнэй саада эрьедэ немецүүдэй «Центр» гэжэ бүлэгэй 2 арми, 4-дэхи ба 1-дэхи танкова арминууд, тэрэшэлэн «Юг» гэжэ бүлэгэй 8-дахи, 6-дахи арминууд жагсажа, манайхинай добтолго сухарюулха зорилготой хүлеэн хороо бшуу. Тэдэнэй бүридэлдэ 1.240 мянган хүн, 12.600 үхэр буу ба миномет, 2100 танк, 2000 шахуу самолет ородог һэн.

Курск шадар болоһон үхэлтэ тулалдаанай үедэ совет-германиин фронтын урда хубидахи фашис сэрэгүүдэй гол хүсэнүүдые үй бута сохёод, Украинын зүүн областьнуудые сүм сүлөөлжэ, Днепр мүрэн хүрэхэ. тиигээд тэрэниие гаталан гараад, баруун эрьедэнь Жлобинһоо Херсон хүрэтэр найдамтай плацдарм эзэлхэ гэһэн зорилго совет сэрэгүүдэй урда табигдаһан байгаа.

Днепр мүрэнэй түлөө тулалдаае хоёр шатада хубаахада болоно. Түрүүшынь шатын үедэ (1943 оной август-сентябрь) совет сэрэгүүд Украинын зүүн областьнуудые эршэтэй добтолго хэжэ сүлөөлөөд, Днепр мүрэниие гаталжа баруун бэедэнь плацдарм эзэлһэн гэээшэ. 1943 оной октябрь-декабрь һарануудта үргэлжэлһэн хоёрдохи шатын үедэ эзэмдэһэн плацдармаа алдахагүй, харин улам үргэдхэхын түлөө тэмсэхэ болоһон юм.

Совет сэрэгүүд добтолгоёо элдэб шэглэлээр нэгэ доро шахуу эхилээ һэн. Августын 26-да Түбэй фронтын (командалагшань армиин генерал К. К. Рокоссовский) сэрэгүүд Севск-Новгород-Северский гэһэн шэглэл баримталан добтолходоо, дүрбэн хоногой туршада ойролцоол 20—25 километр урагшаа дабшажа шадаа. Ушар юуб гэхэдэ, Севск шадар дайсадай илангаяа ехэ хүсэн гулидхагдаһан байгаа бшуу.

Воронежско фронтын (командалагшань армиин генерал Н. Ф. Ватутин) сэрэгүүд добтолгоёо амжалтатайгаар эхилээ гээд тэмдэглэлтэй. Августын 25-да гитлерэйхид сухариха баатай болобо. Тиихэдэнь энэ фронтын сэрэгүүд Полтава болон Кременчуг шэглэн дабшаа юм. Степной фронтын (командалагшань армиин генерал И. С. Конев) сэрэгүүд августын 23-да Харьков хотые сүлөөлжэ, Красноград, удаань Верхнеднепровск тээшэ добтолгоёо үргэлжэлүүлһэн байха. Августын 13-да Баруун-Урдахи фронтын (командалагшань армиин генерал Р. Я. Малиновский) сэрэгүүд Донбассые сүлөөлхэ зорилготой тон шухала операци Урда фронтын (командалагшань армиин генерал Ф. И. Толбухин) сэрэгүүдтэй эхилһэн юм. Генерал Ф. И. Толбухинай арминууд августын 18-да шиидхэхы добтолгодо орожо, дайсадай бэхилэлтэнүүдые Миусс шадар сүмэ сохёод, тэдэнэй ара талада гарашаһан байгаа. Немец-фашис командовани сентябриин 1-һээ өөһэдынгөө сэрэгүүдые Донбассһаа баруулжань сухарюулха баатай болоо һэн. Августын 30-да совет сэрэгүүд Таганрогые, сентябриин 8-да Донбассай ниислэл Сталино (мүнөө Донецк) хотые сүлөөлөөд байгаа.

Донбассые сүлөөлхын түлөө болоһон шуһата байлдаануудта шалгараһан 80 сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Герой гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Тиихэдэ суута летчигууд Советскэ Союзай Геройнууд Александр Покрышкин, Дмитрий Глинка гэгшэд хоёрдохёо «Алтан Одон» гэһэн медальда хүртөө юм.

Сентябриин эхеэр совет сэрэгүүд Украинын Днепр мүрэнһөө зүүн тээшэ оршодог бүхы дэбисхэр дээрэ шанга добтолгоео үргэлжэлүүлээ бэлэй. Гитлерэйхид Днепр мүрэн хүрэтэр тогтон торонгүй сухарихадаа, манай добтолгые эндэл тогтоон, харюу үгэхэ гэһэн зорилготой байһаниинь эли.

Зүгөөр тэдэнэй һанаагаар юумэн бүтээгүй һэн. Днепр мүрэнэй баруун эрьедэ фашистнуудай бодхоһон бэхилэлгэнүүд совет сэрэгүүдэй үсэд нэтэрүү. хүсэтэ добтололгодо ямаршье һаад тохёолдуулжа шадаагүй ха юм. Сентябриин хорёодоор нэрлэгдэгшэ дүрбэн фронтын сэрэгүүд Днепр мүрэнэй зүүн бэедэ 750 километр утатай зайда (Гомельскэ областиин Лоев тосхонһоо Запорожи хүрэтэр) хүрэн ерэжэ. тэрэниие гаталаад, баруун эрьедэнь тактическа удха шанартай 23 плацдарм эзэлээ бшуу. Тэдэ үдэрнүүдтэ «Правда» газетэ иигэжэ бэшээ һэн: «Днепр мүрэнэй түлөө тулалдаан айхабтар үргэн ехэ зайда һүжэрөө. Эрэлхэг зоригто совет сэрэгшэд эндэ үльгэр домогто дурдуулма баатаршалга харуулаа юм. Улаан Армиин энэ илалта бүхы дэлхэйе гайхуулан гэлылгээл».

Днепр мүрэнэй түлөө тулалдаанай хоёрдохи шатада совет сэрэгүүд эзэмдэһэн плацдармая үргэдхэхын түлөө тэмсэһэн, Украинын баруун хубиин областьнуудые, Хойто Таврииe сүлөөлжэ эхилһэн юм. Тиин Крымһээ немец-фашис булимтарагшадые һүнөөн үлдэхэ найдамтай эрхэ байдал хангагдаа бшуу. 1943 оной ноябриин 6-да 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүд Украинын ниислэл Киевые сүлөөлөөд, 500 километр утатай, 150 километр гүнзэгытэй тон шухала стратегическэ плацдарм байгуулжа шадаһан габьяатай.

Киевые сүлөөлһэн совет сэрэгүүдэй баатаршалгые амаршалан, ниислэл Москва 300 үхэр буугаар 24 артиллерийскэ салют үгэһэн юм. Киевые сүлөөлгэдэ шалгараһан 1-дэхи Украинска фронтын олохон часть болон соединенинүүдтэ «Киевскэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ олгогдоо бэлэй.

Совет Украинын ниислэлые сүлөөлэлгэдэ совет сэрэгүүдтэй зэм зэмээ түшэлсэн тулалдаһан Людвик Свободын командалдаг 1-дэхи чехословацка бригадын эрэлхэг зоригтон хабаадаа һэн. Тэдэнэй сүг харуулһан баатаршалгань совет болон чехословак арадуудай хамтынгаа дайсан фашис Германида эсэргүү тэмсэлэй үедэ хатуужаһан хани нүхэсэлэйнь мүнхэ гэршэ болоо бшуу. Киевые сүлөөлһэнэйнгөө түлөө олохон чехословак сэрэгшэд совет орден, медальнуудаар шагнагдаһан, онсо шалгарагшадынь Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө юм. Бүхыдөө 1-дэхи чехословацка бригада Суворовой II шатын ордендо хүртэһэн түүхэтэй.

1943 оной ноябриин һүүлдэ, декабрь һара соо гитлерэйхид манай сэрэгүүдые угтан добтолгодо ороод, Киевые дахинаа эзэмдэхэ һэдэлгэ хэбэшье, үрэ дүн түйлаагүй. Оборонодо байгаад эдэ тулалдаануудта хабаадаһан 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүд дайсадта айхабтар шанга сохилто үгэһэн, хэлбэришэгүй ехэ гээлтэ хороолтодо оруулһан байна. Энэ үедэ 2-дохи, 3-дахи болон 4-дэхи Украинска фронтнуудай сэрэгүүд Кировград, Кривой Рог хотонуудые шэглэн добтолгодо ороһон. Хойто Таврииһаа немецүүдые үлдэһэн юм. Гурбан һарын туршада үргэлжэлһэн үхэлтэ тулалдаанай эсэстэ Днепр мүрэнэй зүүн эрьедэ үшөө үлэһэн дайсадай Запорожидохи плацдармые манай сэрэгүүд сүм усадхаа һэн. Тиин октябриин 23-да Мелитополь, октябриин 25-да Днепропетровск сүлөөлэгдөөд байба. 1943 оной декабриин һүүл багаар Днепр мүрэнэй баруун эрьедэ Кременчуг, Пятихатка, Днепродзержинск хотонуудые холбоһон стратегическэ ехэ удха шанартай хоёрдохи плацдарм манайхинай гарта ороһон юм.

Днепр мүрэнэй түлөө тулалдаанда илаһанһаа уламжалан, Украинын ухаангүй баян хүдөө ажахын районуудые, томо промышленнэ ба энергетическэ түб — Донбассые оронойнгоо аша туһын хэрэгтэ бусааха аргатай болоо һэмди. Олон миллион совет хүнүүд фашис богоолшололгоһоо абарагдаа юм. Гадна Украинын баруун хубиие, Крымые сүм сүлөөлхэ таатай зохид эрхэ байдал хангагдаа. Эндэл совет сэрэгэй искусствые саашадань хүгжөөхэ талаар шэнэ ехэ алхам хэгдээ гээд тэмдэглэлтэй. Үргэн ехэ фронт дээрэ үһа гаталан дабажа, нэгэн доро томо хэмжээнэй операци түсэблэн бэелүүлхэ талаар гайхамшагта жэшээ харуулагдаа. Нүгөө талаһаа, дайсадай артиллери, танк, авиаци хэрэглэн угтан добтолгодо ороходо, тэрэниень яажа сухарюулхаб, буруу һүргэхэб гэһэн асуудалаар шэнэ үгэ хэлэгдээ һэн. Тэрэшэлэн ехэ бүлэг танкнуудые гулидхан нэгэ шэглэлһээ нүгөө шэглэл дары абаашажа, гэнтын добтолго хэхэ ушарай гүнзэгы удха шанартайнь баталагдаа. Дайсадай нилээд бэхилһэн томо хотые—Запорожиие— гэнтын һүниин добтолгодо орожо, гартаа оруулһан ушар баһал совет сэрэгэй искусствын шэнэ түйлалта гэжэ сэгнэгдээ юм.

Днепр мүрэн дээрэ түйлаһан илалтада партийно-политическэ хүдэлмэриие амжалтатайгар ябуулга гүнзэгы удха шанартай байгаа гэжэ сэхэ мэдэрэлтэй. Коммунистнууд өөһэдынгөө жэшээгээр, дүлэтэ үгөөрөө нүхэд сэрэгшэдээ зоригжуулдаг, тиин добтологшодой түрүү зэргэдэ дабшадаг һэн. Днепр мүрэн дээрэ харуулһан гайхамшагта баатаршалгынгаа түлөө 2438 совет сэрэгшэд Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө юм.

Курск шадарһаа эхилһэн 1943 оной зун-намарай тулалдаануудай дүнгөөр манай Улаан Арми толотомо амжалта түйлажа шадаа гэжэ тобшологдоо һэн. Хэмжээгээрээ, удха шанараараа тон ехэ газар дайдые дайсанай һабарһаа сүлөөлхэһөө гадна, немец-фашис 118 дивизи хяа бута сохигдожо, сүмөөрөө усадхагдаһан байна. Гитлерэйхид дүн хамта 1413 мянган ябаган сэрэгшэдээ гээжэ һалаа бшуу. Тиин 1943 оной зун-намарай кампани Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу'ехэ дайнда хэгдэһэн үндэһэн хубилалтые найдамтайгаар бэхилэн баталхаһаа гадна, совет социалис гүрэнэй үргаһан. хүсые, илагдашагүй зоригжолые бүхы дэлхэйн арадуудай урда дахинаа гэршэлээ юм.

Виктор МАЦУЛЕНКО,
генерал-майор, түүхын эрдэмэй доктор, профессор.
(АПН).

СРВ. Интернационалис ёһоной социалис мүрысөөн Советскэ Союзай болон Вьетнамай үйлэдбэриин коллективүүдэй хоорондо үргэнөөр дэлгэрнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хара мүрэн дээрэ баригдажа байгаа «Хоабинь» гэжэ гидроузелай барилга дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

ЗАНДРАА БААБАЙ ЮУНДЭ ГОМДООБ?

Хоёр зөөлэн мөөртэй тэргэдээ хара морнёо хүллэһэн, далаад наһаяа шахажа ябаһан Гомбо Цыдыпович Будажапов Загаһатын хэлхеэ холбооной таһагта хүрэжэ, газетэ, журналнуудые абаад, холын малшадта абаашажа үгэдэг ажалтай юм. Энэ үбгэжөөл үни хада наһанайнгаа амаралтада гараһаншье һаа, миин һуужа шадахагүйдөө бэшэ, харин олондо ямар нэгэ туһа нэмэритэй байхын тула почто зөөдэг.

Загаһатын совхозой малшад нилээд таруухан һуудаг гээшэ. Хүлхисөөн, Сүнхэриг, Гүбээ, Шабарта, Мухар-Шэбэр, Хүреэтэ, Бамба, Бүтүү гэхэ мэтэшэлэн нилээд лэ олон. Тиимэшье һаань, нүхэр Г. Ц. Будажапов холые холо гэнгүй, хүйтэн, халуунда һаатангүй, хура бороодо һамшангүй, тэдэнэй дунда ябажал гарадаг гээшэ. Малшадай зуһаланда буугаад байхадань, бүришье бэрхэтэй болодог. Хура бороогой ороодхиходо, харгы замынь намаг болоод намхалзажа байдаг юм. Теэд энэ бүгэдэдэ һаатангүй, Гомбо Цыдыпович долоон хоногтоо хоёр дахин холынгоо малшадта заатагүй хүрэдэг юм.

— Зандраа баабаймнай ерэбэ даа, баарһан, — гэлдээд, малшад баяртайгаар тэрэнээ угтажа, һүтэй халуухан сайгаа түргэхэн аягалжа, — уйдаа харяагты даа, — гэдэг юм.

Хорёод жэлдэ энэ ажалда хүдэлжэ байһан Зандраа баабайн нэрэ дээрэ нэгэшье гомдол ороогүй. Харин заримдаа газетэнүүд саанаһаа дутуу ерэжэ, бүгэдыемнай аягүй байдалда оруулдаг. Хэжэнгэһээ хонходожо асуухадамнай, Улаан-Үдэһөө дутуу ерэнэ гэдэг. Тиихэдэнь яахашье аргаяа олодоггүйбди. Хэжэнгэмнай саашаа хандаха ёһотой юм бэшэ аал даа. Зүгөөр Зандраа баабаймнай нэгэтэ:

— Газетэнүүдни ходо дутана даа. Битнай болихом бэшэ аал даа, — гэжэ маанадаа мэгдэхээгээ һэн.

— Үгы иихэдээ, Зандра баабай, юу хэлэбэ гээшэбта? Хүн таниие зэмэлнэ гү? Юундэ гарахаяа һанабат? Эндэ танай зэмэтэй юумэн оройдоошье үгыл. Тэдэ хүнүүдтэнай манда хандаг лэ. Ушарынь ойлгуулжа үгэнэ аабзади, — гэбэб.

— Залхуурһандаа тиигэнэ бэшэлдеэ. Хүнэй мүнгөөрөө захижа абаһан юумые оодоод лэ дутуу абаашажа байхань аягүй байнал даа. Намда хэн юун гэхэ һэм даа. Хоорондоо андалдажа байжа, арга хургаараа уншаад байгаа юм аабза, — гэжэ тэрэм харюусаа һэн.

Үнэхөөроөшье, сэбэр сэхэ зантай Зандраа баабайн тиигэжэ хэлэхэнь буруу бэшэ. Хүн өөртөө хэрэгтэй захилаа мүнгэ түлэжэ абана ха юм. Захигша захилаа хүсэд абаха ёһотой. Имэрхүү байдалһаа почтальонуудшье торожо, удаан хүдэлжэ үгэдэггүй. Зандраа баабай шэнги нарин нягта, харюусалгаяа мэдэрэн хүдэлхэ хүдэлмэрилэгшэд манда ехэл хэрэгтэй гээшэ.

З. МОСОРОВА.
Хэжэнгын районой Загаһатын хэлхеэ холбооной таһагые даагша.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

КОЛОНИИЕ УСАДХАХА ООН-ой КОМИТЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. Намибиин арадта эсэргүүгээр ЮАР-ай расис захиргаанай үүдхэжэ байһан дайн байлдаае дары болюулха эрилтэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци табина гэжэ колониие усадхаха ООН-ой тусхай комитедэй эндэ толилогдоһон документ дотор хэлэгдэнэ. Энэ газар дайдые булимтарһан эзэмдэлгээ батадхахын, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе хүсөөрөө дарахын тула ЮАР Намибида сэрэгүүдээ улам үргэдхэжэ байна.

Мүнөө Намибида Урда Африкын сэрэгүүдэй тоо 100 мянгаһаа дээшэ гаража байна. Үндэһэн зоной арбан хүн бүхэндэ расис захиргаанай нэгэ солдат хүртэнэ. Намибиин газар дээрэ баазануудаа Претори улам үргэдхэжэ байна, хүршэ гүрэнүүдтэ эсэргүү, гол түлэб Анголодо зүрюу харша эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа улам үргэдхэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, тусхай комитет ЮАР-ай захиргаантай харилсаа холбоо тогтоодог баруунай оронуудые, нэн түрүүн США-е эрид буруушаана гээд документ дотор хэлэгдэнэ.

«СССР БҮГЭДЭ НИИТЫН ТАЛАРХАЛДА ХҮРТЭНЭ»

ДЕЛИ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал эршалан хамгаалхын тула тэмсэлдэ Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай ленинскэ гадаадын политика асари ехэ хубита оруулна гэжэ Индиин Коммунис партиин национальна Соведэй Генеральна секретарь Ч. Раджешвара Рао тэмдэглэбэ. СССР эб найрамдалай [illegible] бүхы хүнүүдэй талархалда, баяр [illegible]халанда хүртэнэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын, [illegible] нуудай эб найрамдалга үүсхэлнүүд ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ. Мүнөө хүн түрэлтэндэ ядерна дайнай аюулай [illegible]

ГАЙХАМШАГТА ҺАЙНДЭР

БУХАРЕСТ. Социалис Румыниин хото городууд, хүдөө нютагууд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Республикын ажалшад национальна һайндэрөө—фашизмһаа сүлөөлэгдэһөөр 39 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэжэ байна.

Гайхамшагта һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ амжалтануудые түйлаһан тухай ажалша коллективүүдэй мэдээсэлнүүд бүхы уезднүүдһээ ороно. Ниислэл хотын «Гривица рощие» гэжэ химическэ машина бүтээлгын предприятиин, «Республика» гэдэг хоолой сорогын заводой, Сэвинештидэхи химическэ утаһанай комбинадай ажалшад, Филипешь де Пэдуриин шахтын горнягууд илагшадай тоодо ороһон байха юм. Энэ жэлэй түрүүшын хахадта түсэбһөө гадуур дүн хамта 6 миллиардһаа дээшэ лей үнэ сэнтэй промышленна продукци гаргагдаһан байгаа.

Һайндэртэй дашарамдуулагдан, бүхы орон дотор баярай суглаанууд боложо, социалис мүрысөөндэ түйлагдаһан үрэ дүнгүүд согсологдоно, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялганууд абтана. Бусад социалис оронуудтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхые, эб найрамдалай түлөө хамтаараа тэмсэхые шиидэнхэй байһан тухайдаа СРР-эй ажалшад мэдүүлнэ.

Румыниие сүлөөлхын түлөө байлдаанда баатарай үхэлөөр унаһан совет сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ веногууд табигдаба. РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй президент Н. Чаушескугэй, РКП-гэй ЦК-гай, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй ба правительствын үмэнэһөө, гүрэнэй болон ниитын бусад эмхинүүдэй зүгһөө веногууд табигдаһан байгаа. РКП-гэй ЦК-гай Политическэ Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, гүрэнэй ба партийна бусад хүтэлбэрилэгшэд веногуудые табиһан байгаа.

Бусад хото городуудта, хүдөө нютагуудта совет сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон памятнигуудай дэргэдэ веногууд табигдаба.

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАХА КОМИТЕДТЭ

ЖЕНЕВЭ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха комитет зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, тэрэ тоодо химическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хязгаарлаха, хориохо тухай гол гол асуудалнууд зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлнэ.

Хүн зониие олоорнь алаха, хюдаха зорилготой энэ зэрлиг муухай буу зэбсэгые бүтээн гаргалгые хориохо тухай уласхоорондын хэлсээ дары баталха зорилготой Советскэ Союзай шэнэ үүсхэлнүүдые СССР-эй делегациие толгойлогшо В. Л. Исраэлян комитедэй гэшүүдэй анхаралда табиба. [illegible] Советскэ Союз [illegible] байгаа. Варшавска Договорой гэшүүн бүхы гүрэнүүд иимэ хараа бодолтой юм.

Баруунай гүрэнүүдэй делегацинууд харилсаа холбоо тогтоохые дурагүйдэнэ. энэ асуудалда [illegible] хандана гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

Химическэ буу зэбсэгүүдые хориохо тухай [illegible] СССР-эй [illegible] Нацинуудай [illegible] политическэ [illegible] адаглагшад онсолон заана.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ ЭРИЛТЭ

СТОКГОЛЬМ. Швециин Треллеборг хотодо болоһон хойто оронуудай эхэнэрнүүдэй конференцидэ хабаадагшад буу зэбсэгүүдые болюулха, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо эрилтэтэйгээр хандаһан байна. Социальна хангалгада, түсэблэлгэдэ, гэр байра барилгада хүдэлдэг Хойто Европын оронуудай 150 эхэнэрнүүд энэ хуралдаанда хабаадаһан байна.

Конференци дээрэ мэдүүлгэ баталагдан абтаа. Ядерна буу зэбсэгүүдгүй [illegible] хабаадагшад [illegible] Дундуур зайда хэрэглэхэ американ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые Баруун Европодо табиха [illegible] эсэргүү [illegible] тэмдэглэгдээ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ДАЙШАЛХЫ НАМТАРАЙ ХУУДАҺАНУУД

(Павел Балтахиновай һурган хүмүүжүүлһэн Арсений Етобаев 17 наһатайһаа совет засагай түлөө тэмсэжэ эхилһэн юм. Эндэ тэрэнэй дайшалхы намтарһаа уншагшадтаа хэһэг дурадханабди).

«ЯАГААД СНАЙПЕР БОЛООБИБ?»

1941 оной октябрь һара байгаа һэн. Фашистнууд Москва тээшэмнай тэгүүлһээр лэ байба. Сибирягуудые шэрэһэн эшелон Волховско фронт ерэбэ. Мостки гэжэ деревниин хажууда 372-дохи дивизиин манай 2-дохи батальон зогсобо. Сэхыень хэлэбэл, деревни гэхээр юумэншье үлөөгүй байгаа һэн даа; гансал һандаршаһан, тооһон тобориг болошоһон үлэгдэл бэлэй.

Намайе 2-дохи батальоной хангалгын взводой командираар томилһондонь дуратайшье байбагүйб. Юундэб гэхэдэ, энэ ажал һанаа сэдьхэлдэмни яашье таарагүй һэн. Армида бүхы албан шухала, хэрэгтэйшье юм бэзэ, харин энэ...

Тиигэбэ яабашье би урагшатай байһан хүм.

Нэгэтэ бүлэг сэрэгшэдэй дунда маршал Климент Ефремович Ворошиловые хаража архибаб. Тэрэ намайе дуудаһан байгаа. Дүтэлхэдэм:

— Нүхэр старшина, иидэжэ ябаһан самоледые винтовкоор тудажа болохо гү, юун гэжэ һананат? — гэжэ һураба.

— Болохол даа, нүхэр маршал!

— Та яагаа найдангяар тиигэжэ бодонот? Буудажа үзөө һэн гүт?

— Самолет буудажа үзөөгүйлби даа, нүхэр маршал! Винтовкоор галуу туршагдаһан лэ байха.

— Таамнай тиихэдээ ангуушан гээшэ гүт? — гэжэ маршал залитайханаар асууба.

— Манай Буряад орондо ангуушад олон юм. Хэрмэнүүдэй гансал тархииень мэргэлдэгби, — гэбэб.

— Теэд, нүхэр старшина, та юундэ фашис летчигуудые сохиногүйбта? — гэжэ асуухадань:

— Оролдоо һэм, нүхэр маршал. Зүгөөр хэншье намайе эндэһээ табинагүйл, — гэжэ гомдолоо барибаб.

— Хэрбээ миниин хэлээһаа, яахабта? — гэхэдэнь, би аһан шадалаараа хүхижэ:

— Тиигыт даа, нүхэр маршал, гүйнаб! Би Буряадай кавалериин полкдо снайперай һургуули эрхимээр дүүргээ һэм! — гэжэ, баярлаһандаа бархирдаг гэдэгтэл, зүрхэеэ хөөрэн хашхарбаб.

К. Е. Ворошилов намайе тэрэ гэһээр дуратай албандам оруулаагша һэн. Тиигэжэ би Волховско фронтын снайпер болоһон хүм.

ЗОРИГТОЙЛ ҺЭН ДАА НҮХЭРНАЙ

Фронтын түрүү зэргэдэ ябахадаа, снайпер Арсений Етобаев снайперска али олон шанга тулалдаанда ородог һэн. Буртаг үдхэн ой соохи гансахан самсаалые ээлээд һууһан фашис снайперай полкымнай сэрэгшэдые ба командирнуудые һэмээхэн хороожол байһан тухайнь мэдээсэл штабһаа нэгэтэ дуулдаба. Тэрэнэй хоргодоһон газарые яажашье һаань оложо, өөрыень үгы хэхэ гэһэн захиралта Етобаевай толгойдо тудаба ха.

Бүхы талыень хаража, сэгнэжэ үзөөд, тэрэ тэндэ гайтайхан шудхэрхэнэй һууһанине ойлгобо. Тиигээд хойноһоонь һэмээхэн хараашалжа эхилбэ. Үдэр һууба, хоердохи үдэрөө һууба. Нэгэшье һомоной һүрэхэнь дуулдабагүй. Харин гурбадахи үдэрынь иимэ юумэн болоо:

...Дурамбайгаар шэртэжэ байһан Арсений нейтральна полоса дээрэхи бүлэг хасуурнин нэгэндэ дурамай шэлэй ялас гэхые обёоржорхибо. «Ай золиг, фашис хүхыхэн, тэндэ һууна ха юмши», — гэжэ хороо бусалан шагаажа, шагаажа шабхаа

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: снайпер А. М. Етобаев залуудаа.

даражархиба. Түглэгэр хасуурнин һалаанууд хүхаран унажа, модоной узуур руу, юуншьеб даа, нэгэл хүндэ юумэн унашаба янзатай.

Иимэ юумэнэй боломсоор, ротын командир хоёр тагнуулшанине хаража ерэхыень тиишэ ябуулба. Николай Мошков Семен Степанов хоёрой тэрэ нарһанда ойртон мүлхижэ ерэхэдэ, гайхалаа барамаар үзэгдэл харагдаба. Ута гэгшын үһэтэй эхэнэр модондо үлгэгдэшоод байба бшуу. «Иимэ гайхалтай мэргэнээр намайе тудаһан снайперые намда харуулыта», — гэжэ тэрэ эхэнэр мэдээ ороходоо гуйһан байна.

Һүүлдэ мэдэхэдэнь тэрэнь фашистнуудта снайпераар хүдэлжэ байһан фин эхэнэр байгаа.

Полкдонь автоматчигуудай добтолхы ротын байгуулагдахада, Арсений Етобаев командираарнь томилогдобо. Тиихэдэ тэрэ ахалагша лейтенантын нэрэ зэргэтэй болоод ябаа. Эндэшье энэ нүхэрнай «агнуурида» гараха сүлөө саг олоод лэ байгша һэн. Нэгэтэ тэрэ үбсүүгээ шархатаад, дүрбэ һара эмнэлгэдэ байба. Шархынгаа эдэгэмсээр частьдаа бусахадаа, снайперайнгаа винтовко дахин адхажа, албанай һүүлшын үдэр болотор тэрээнтээ хахасаагүй бэлэй.

Арсений Михайловичай снайперска дэбтэр мүнөөшье нягтаар хадагалагдажа байдаг.

А. М. Етобаев дүн хамта 356 фашистые үгы хэһэн, винтовкоор дайсанай хоёр самолет унагааһан алдартай.

Дайсанай самоледые хайшан гэжэ унагааһан тухайгаа снайпер иигэжэ хөөрэдэг юм:

Энэ ушар 1942 оной июлиин 14-дэ болоһон. «Хейнкель-126» түхэлэй самолет полкымнай участок дээгүүр ниидээд һалабагүй. Хэтэржэ ерэхэдээ, 200 метр хүрэтэр доошоо орожо байжа аашалба. Интэрээ нэтэржэ байһан фашис летчигто үнэн зүрхэнһөө хоромни бусалжа, хоёр дахин шабхаа дарахадаа, хоюуландань алдажархибаб. Иигэжэ байхыемни обёоржорхиһон дайсан бури гааража, нюдаргаяа намда харуулан занаба. «Нэтэрһэн золиг! Үшөө занажа ябахабши! Байзалши!» — гэжэ ерээд, удаадахяа тойроод ерэхэдэнь, яһала онобшотойгоор буудажархёоб. Дайсанай самолёт нэгэ хэлбэгэд гээд, хажуулди хажуулдиһаар газар руу зоогдон унашалай. Фашис самоледой унаадшье байхада, би өөрөө тэрэнине унагааһандаа этигээгүй бэлэйб.

Солдадууд самоледой кабина сооһоо энгэртээ тумэр хэрээһэтэй фашис летчигой бэеыень татажа гаргаба. Тэрэнэй тархинь винтовкын һомоор сүмэ буудуулшаһан байгаа һэн.

1942 оной июлиин 18-да снайпер Арсений Етобаев винтовкоороо фашис «Ю-87» түхэлэй бомбардировщигые унагааһан юм. Энэнь дабтагдашагүй һониин ушар, ёһотойл мэргэн снайперай хэрэг бэлэй.

Снайпер А. М. Етобаевай дүршэл Волховско фронт дээрэ үргэнөөр дэлгэрээ һэн. Советскэ Союзай Маршал К. Е. Ворошиловай найдалые Байгалай эрьеын мэргэн хүбүүн дүүргэжэ шадаһан байна.

Арсений Михайлович Эхэ оронойнгоо дээдын шагналнууд — Ленинэй, Улаан Одоной, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай II шатын орденуудаар, 12 медаляар, 8-дахи армиин командир, генерал-лейтенант Стариковай фронт дээрэ бэлэглэһэн нэрэтэ буугаар шагнагданхай юм.

Волховско фронтын снайпер, мүнөө совет милициин отличник Буряадай АССР-эй тусхайта пенсионер болонхой ажаһууна. Тиигэбэшье залуушуулые дайшалхы ёһоор болон Эхэ орондоо дуратай байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжал байдаг.

И. ТУМАНОВ,
партиин, дайнай ба ажалай ветеран.

С. Б. БАЛЬЖИН[ИМАЕВ]

1948 онһоо КПСС-эй гэшүүн, Буряадай радиогой нийтын-политическэ дамжуулгын ахамад редактор байһан Сирен Бадмаевич Бальжинимаев 58-тай болоjо ябатараа, 1983 оной августын 23-да наһа бараба. Тэрэ бүхы амиһаһаа Эхэ орондоо алба хэлгэдэ зорюулһан байгаа.

Сирен Бадмаевич Бальжинимаев 1925 ондо Хориин районой Дээдэ-Хүрбэ тосхондо түрэһэн юм. Совет Армида алба хэһэнэйнгээ һүүлээр хори наһатай эдир хүбүүн журналистын мэргэжэл шэлэжэ, ажал ябуулгынгаа 36 жэлые тэрээндэ зорюулһан байна. Хориин районой «Улаан туяа», «Шэнэ Үдэ» газетэнүүдэй редактораар, «Бурят-Монголой комсомолец» гэжэ республиканска газетын редакторай орлогшоор, редактораар, «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшоор, «Правда Бурятии» ба «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин харюусалгата секретаряар. Буряадай радиогой нийтын-политическэ дамжуулгын ахамад редактораар хүдэлхэдөө, Сирен Бадмаевич гайхамшагта публицист, абьяас ехэтэй пропагандист, редакционно коллективүүдэй бэлигтэй бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулаа һэн.

Сирен Бадмаевич республикынгаа ажалшадай амжалта түйлалтанууд тухай гүнзэгы үдхэтай публицис-...

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой үүсхэлээр республикын һургуулинуудай комсомолой эдэбхитэдэй һуралсал һая эмхидхэгдэбэ. Ю. Гагаринай нэрэмжэтэ пионерлагериин бааза дээрэ жэл бүри август һара соо энэ һуралсал үнгэргэгдэдэг юм.

— 250 хүн сугларанхай. Гол түлэб һургуулинуудай комсомолой организацинуудай секретарьнар, комсомолой комитедэй гэшүүд юм. 12 үдэрэй туршада эндэ байха зуураа комсомолой хүдэлмэриин олон онол аргануудтай танилсажа, хоорондоо дүй дүршэлөө андалдан хубаалдана, — гэжэ Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй городской байшангай ахалагша классуудай һурагшадтай хүдэлмэри ябуулдаг С. П. Богайчук хөөрөө һэн.

Эндэ олоһон мэдэсэ шадабаряа эдэбхитэд өөһэд өөһэдынгөө һургуулинуудта хэрэглэхэ зорилготой. Жэшээлхэдэ, комсомолой суглаа, комитедэй зүблөө үнгэргэхэ талаар харуулан ойлгуулгын хэшээлнүүд бултанда һайшаагдаа. «Шог зугаагай үдэшэ», «Хэн юу шадахаб?», «Цирк галнуудаа нисообо», «Юун, хэзээ, хаана?» гэһэн ашатай туһатай хэмжээ ябуулганууд хүн бүхэнэй ухаанда хадуугдахань лабтай.

Һуралсалда хабаадагшад 7 отряд болон хубааранхай. ВЛКСМ-эй Северобайкальскын горкомой инструктор Н. В. Ларкинатай хөөрэлдэбэбди. 10 хүн энэ районһоо ерэнхэй. Нижнеангарскын дунда һургуулиин комсомолой организаци Хойто-Байгалайнгаа район соо илангаяа шалгардаг юм. Өөрын баян ёһо заншалнуудтай. Зохеохы ёһоор хүдэлмэреэ эмхидхэжэ шададаг комсомолшууд эндэ олон. Байгал-Амарай ... зам шадархи Кичерын дунда һургуулиин комсомолшуудай һайшаалта хэрэгүүд бусадта бодото үльгэр жэшээ болгон дурдагдадаг.

Яруунын районой Нарһатын дунда һургуулиин комсомолой комитедэй гэшүүд Елена Степанова Сэсэгма Цыденова хоер урматайнууд. «Энэ һуралсалаа хүдэлмэридөө хүтэлбэри болгохомнай лабтай. Һонирхолтой, туһатайшье байба. Лекцинүүдые олоор шагнаабди. Политическэ плакадай конкурс, театральна миниатюрын үдэшэ «Комсомолец ямар байха ёһотойб?» гэһэн диспут мандаа һайшаагдаа. Һургуулидамнай 250 шахуу комсомолец һурадаг. Эдэбхитэд олон. Жэшээлбэл, Виталий Очиров, Галина Цырендоржиева, Андрей Дамбаев, Володя Жамсуев, Эрдэни Дагданов гэгшэдые нэрлэмээр. Иимэ түрүүшүүлэй зэргэдэ комсомолец бүхэн жагсаха ёһотой» гэһэн һанамжаяа басагад хэлээ һэн.

Комсомолой эдэбхитэдэй һуралсалда хабаадагшад Загарайн районой ажахынуудта үбһэ хуряалгада туһаламжа үзүүлжэ, һайшаал, магтаалда хүртөө.

Г. ТУРТУЕВА.

«ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ ОРОЛДОХОБ»

Ороной олон ондоо область болон хизаарһаа, республикын хото һууринуудһаа ерэһэн хубүүд, басагад манай институтда мүнөө жэл һурахаар ороо. Жэшээлхэдэ, Шэтын областиин Агын национальна округто дунда һургуули дүүргээд, мүнөө институтдай студент болоһон Цыцыгма Жамсоева тухай хэдэн үгөөр хөөрэлтэй. Бүлэдөө найман үхибүүдэй нэгэн байһан тула тэрэ багаһаа ажалда дүршэнхэй. Эрхим һайн сэгнэлтэнүүд дээрэ һурахаһаа гадна нийтын ажабайдалда эдэбхитэй хабаададаг һэн. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадада һайнаар хүдэлжэ шалгараад, «Алтан гартай мастер» гэһэн дипломоор шагнагдаһан байха юм. Колхозой хони хайшалагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан.

Цыцыгма һургуулиингаа пионерскэ организацие гурбан жэлэй туршада хүтэлбэрилһэн, түрүү зэргын гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэтэрнь эмхидхэлэй хүдэлмэри һайса ябуулһан байна. Энээнэй түлөө Бүхэсоюзна пионерскэ организациин ЦК-гай «Эдэбхитэй хүдэлмэриин түлөө» гэһэн тэмдэгээр гурба дахин шагнагдаа һэн. Һургуулиингаа комсомолой организациин эдэбхитэдэй нэгэн тула ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Ударник-80», «СССР—минии Эхэ орон» (хизаар ороноо шэнжэлэлгын хүдэлмэриин түлөө), «Эрхим һуралсалай түлөө» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагдаа. Гадна тэрэ спортоор бэеэ һоридог. Һур харбалгаар ехэшүүлэй хоёрдохи разрядтай болонхой. Районно, областной мүрысөөнүүдтэ саг үргэлжэ хабаададаг байгаа.

Цыцыгма институтда оролгын шалгалтануудаа гансал «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдээр тушаажа амжаа бэлэй. «Ленинскэ комсомолой намтарай баатаршалгата хуудаһанууд» гэһэн темээр бэшэһэн сочинениһээнь хэһэг дурдая: «...Манай нютагта ажалай соло алдаршуулһан залуушуул олон. Мал ажалда онсо анхарха гэһэн партиин уряае Хара-Шэбэрэй комсомолшууд үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжээ. Эдэнэр таряа талха ургуулжа, хони адуулжа, трактор, комбайнуудые жолоодожо, ажахыдаа, Эхэ орондоо ашатай туһатайгаар ажаһууна. Хүн бүхэнэйнь өөрын намтартай, өөрын хуби заяатай. Жэшээлхэдэ, юрын буряад басаган Бальжит Сагаевна Цыбенова мэдээжэ хониишон болонхой. Залуу коммунист, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Б. С. Цыбеновагай ажабайдал олондо бодото үльгэр жэшээ болоно бшуу».

Ц. Жамсоева «һүнэй технологи» гэһэн мэргэжэл шудалха юм. «Энэ хадаа ерээдүйн, зорилго ехэтэй мэргэжэл. Һайнаар һурахын тула үнэн зүрхэнһөө оролдохоб» гэжэ Цыцыгма хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлээ һэн.

Т. АБИДУЕВА,
«За технические кадры» газетын редактор.

СПОРТ

ЗУНАЙ АМАРАЛТЫН ҮЕДЭ

Манай республикын хото, хүдөөгэй һургуулинуудай һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ соготой хүхюунээр, удха түгэлдэрөөр амархаһаа гадна, һургуули шадарайнгаа участогуудта, түрэл колхоз, совхоздоо хүдэлжэ, ажалай дүй дүршэл олоһон, Эхэ орон соогуураа аяншалһан, спортын элдэб мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан байна.

ДААМ. Эдиршүүлэй дунда уласхоорондын даамаар «Труд» бүлгэмэй России соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Горьковско областиин Дзержинск хотодо болобо. РСФСР-эй 12 хотын суглуулагдамал командануул хабаадаһан байгаа.

Манай республикын командаһаа Улаан-Үдын 43-дахи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Юра Малин түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахадаа, 7-һоо 4,5 очко абажа, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Тэрэ илалта түйлаһан Женя Герасевһоо (Дзержинск) оройдоол нэгэ очкогоор гартаһан байха юм.

Басагадай дундаһаа Улаан-Үдын 2-дохи интернат һургуулиин һурагша Надя Ринчинова яһала һайнаар наадаа гээд тэмдэглэлтэй. Тэрэ 4-дэхи һуури эзэлбэ. Тиихэдээ Надя басагадай дундаһаа СССР-эй чемпионка спортын мастер Таня Огородниковатай (Ижевск) зургаан час шахуу саг соо наадахадаа, айхабтар шанга тэмсэлдэ шүүгдэхэ баатай болоһон байгаа. Һүүлээрнь тэрэ РСФСР-эй чемпионка Алена Свахинатай (Доодо-Тагил) уулзахадаа, тэнсэһэн байха юм. Энэнь нютагаймнай даамша басаганай түрүүшын ехэ амжалта гээшэ. Спортын ехэ эдэбхитэн Ф. А. Завелинский тэдэниие һурган һоридог.

• • •

Хүүгэдэй спортын һургуулинуудай дунда уласхоорондын даамаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Магнитогорск хотодо үнгэргэгдөө. Буряад ороной команда хүсэд бэшэ бүрилдэлтэйгөөр наадабашье, 15 команда сооһоо 11-дэхи һууринда гараба.

ВЕЛОСИПЕДЭЭР УРИЛДАЛГА. СССР-эй Агаарай флодой үдэртэ зорюулагдажа, эдиршүүлэй дунда велосипедээр урилдаалгын спортоор «Забайкалец» гэжэ спортклубай түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн болобо.

Түрүүшын үдэр 20 километртэ урилдаһан байгаа. «Забайкалец» гэжэ спортклубай түрүүлэгшэ—36-дахи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Евгений Коршунов энэ зайе 29 минута 38 секунда со гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ.

2-дохи һургуулиин һурагша Сергей Куржумов тэрээнһээ 40 секундаар гартажа, мүнгэн медаляар шагнагдаа. 19-дэхи һургуулиин һурагша Сергей Лескин 3-дахи шанда хүртэһэн байна.

Хойто үдэрынь эдир велосипедистнүүд стадион дээгүүр дүхэриглэн урилдаба. Эндэ Евгений Коршунов мүн лэ шалгарба. Тэрэнэй нүхэр Григорий Гвоздев 2-дохи, Сергей Куржумов 3-дахи һууринуудта гараа.

ҺУР ХАРБАЛГА. Һүүлэй жэлнүүдтэ «Спартак», «Динамо» бүлгэмүүдһээ гадна, Хурамхаанай, Баргажанай, Захааминай районуудта һур харбалга үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна гээд тэмдэглэлтэй. Энэ зун үнгэргэгдэһэн хэдэ хэдэн ехэ мүрысөөнүүдтэ манай республикын һурагшад хабаадахадаа, амжалта түйлахаһаа гадна, СССР-эй спортын мастерай хүндэтэ нэрэ зэргэ дүүргэһэн байна. Жэшээнь, һур харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зоной мүрысөөн Кызыл хотодо болоо һэн.

Хурамхаанай дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Валя Бубеева, Улаан-Үдын 3-дахи һургуулиин һурагша Баярма Цыбикдоржиева гэгшэд эндэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа 2-дохи, 3-дахи һууринуудые эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэһэн байна.

Боксоор, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар, хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ манай республикын һурагшад амжалта, илалта түйлаа гээд тэмдэглэлтэй. Тусхайлбал, боксернууд—Хориһоо Бата Ванданов, Юра Борисов, Баяр Тамжитов, барилдаашад—Улаан-Үдэһөө Доржо Халтанов, Виктор Насонов, хүнгэн атледүүд—Улаан-Үдэһөө Таня Гуринова, Света Манзурова, Бэшүүрһээ Сережа Журавлев болон бусад түрүү һууринуудые эзэлһэн байха юм.

Эдиршүүлэй дунда хүнгэн атлетикээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Вильнюс хотодо болоһон мүрысөөндэ Татьяна Гуринова 3 мянган метртэ 9 минута 38 секунда саг харуулжа, хоердохи һуури эзэлһэн байна. Сергей Журавлев 800 метртэ эрхим табанай тоодо ороо һэн.

ФУТБОЛ. Эдиршүүлэй дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ арба гаран команда хабаадана. Ээлжээтэ наадандa Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой эдир футболистнууд ЛВРЗ-гэй түлөөлэгшэдые 3:1 тоотойгоор шүүһэн байгаа. Тиигэжэ локомотивна депогойхид түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТЭНГЭРИДЭ—ЗАМБУУЛИНАЙ АЙЛШАН

Майн 11-дэ дэлхэйн сагаар хахад үдэр урдань огто мэдэгдээгүй байһан һүүлтэй одон Газарта аргагүй дүтэ орожо ерээ һэн. Энэ одониие эрдэмтэд оройдоол нэгэ хэдэн хоног урда тээнь нээһэн байгаа. Манай юртэмсэ дэлхэйһээ 4,5 миллион километр хажуу тээгүүр тэрэ гараһан байна. Энэ зайнь һара хүрэтэр ошоһонһоо арбан хоёр дахин холо болоно. Һүүлтэй «одо мүшэнэй» иимэ айхабтар дүтүүр гарахадань, тэрэнэй голойнь үргэниие, мүльһэн «доторойнь» хэр зэргэ ехэ байһыень, мүн бусад хэм хэмжүүрыень тон нарин нягтаар хэмжэжэ абаха арга олдоо һэн.

— Замбуулинай хүлеэгдээгүй айлшанай морилон ерэлгэ астрономуудта түйлай ехэ туһа нэмэри болоо, — гэжэ, СССР-эй Наукануудай академиин астрономическа соведэй Киев тэхи «Комета» гэжэ хүдэлмэришэ бүлэгэй эрдэмтэ секретарь, физико-математическа эрдэмэй доктор К. Чурюмов хэлээ. — Тэрэнэй хойноһоо хэгдэхэ ажаглалта хадаа Галлея гэжэ һүүлтэй одонтой уулзахын урда тээхи өөрэ янзын бэлэдхэл болохо зэргэтэй. Болохоёо байгаа туршалгада газар дээгүүрхи станцинууд хэр зэргэ бэлэн бэ гэжэ шалгадаха, шэб шэнэ аппаратура туршагдаха байна. Тэнгэрээр аяншалдаг шэнэ одые хоёр япон ба англи үндэһэ яһатанай астрономидо дуратайшуул Ирас, Араки ба Олкок гэгшэд майн эхеэр анха түрүүн обёороо һэн. Уласхоорондын астрономическа түбтэ (Кэмбридж, США), энэ одые түрүүлэн нээһэн хүнүүдэй нэрээр нэрлэһэн байха юм.

Һүүлтэй энэ одон түхэреэн дүрсэтэй түйлай ехэ хэмжээнэй манатаһан үүлэнһээ бүридэдэг байна. Тэрэнэй түхэреэн тархиин үргэниинь (диаметр) —150 мянга үлүүтэй километр болоно. Эгээл тэг дундань шэра «мүшэхэн» — һүүлтэй одоной голынь ялалзана. Өөрынгөө голые тойроод эрьелдэдэг дээрэһээ, мүн мүльһэнүүдэй улам ехээр «ууралтадаг» дээрэһээ тэрэнэй ялалзаанай үе-үе болоод лэ хубилдаг байһаниинь телескопоор эли бодо харагдана. Һүүлтэй одоной бүхы комплексын эхи захань бологшо голойнь диаметр оройдоо нэгэ километр хэмжүүртэй. Энэ хадаа һүүлтэй одоной бодосой тон ехэ эршэ эдэбхитэй байһыень гэршэлнэ гээшэ. Теэдшье тэрэнэй химическэ бүридэлынь мүнөө болотор таагдаагүй таабари байһаар юм. Эгээ энэ үедэ хэдэн арбаад астронегативууд, мянга шахуу телевизионно зурагууд абтаад байна. Наранай системын заха хизаарһаа ерэһэн тэнгэриин энэ айлшан манай Наранай урдаһаа айхабтар түргөөр шуумайса зурыжа ошоо һэн. Тиихэдээ Наранда эгээл дүтүүр майн 21-дэ гараһан байна. Харин манай тэнгэриһээ майн 13-да харагдахаяа болёо һэн. Эрдэмтэдэй тоолодогой ёһоор, бидэ юрэ бусын «одо мүшэтэ хура бороотой» ушарха болонобди. Ушарынь гэхэдэ, Газар дэлхэйн атмосферэ руу һүүлтэй энэ одоной «эльгээһэн зүйлнүүд» —тон жэжэхэн хубиханууд нэбтэрэн орожо шатахадаа, тэнгэри соогуур ялас гэмэ эли тодо һолирнуудаар, «унаһан мүшэнүүдээр» (болид) зурагар зурлаа гаргаха байхэ.

Канадын эрхэтэн Мейер үшөө нэгэ һүүлтэй одо нээгээ гэһэн шэнэ мэдээсэл «Комета» гэжэ хүдэлмэришэ бүлэгтэ абтаба. Тэрэнэй хэм хэмжүүрынь — долоодохи одо мүшэнэй зэргэ юм. Мүнөө энэ одон Андромедын бүлэг одон соо байна. Үглөөгүүр болохын урда тээ эртүүр тэнгэриин зүүн талада энэ һүүлтэй одые дурамаар хаража болохо жэшээтэй.

Т. ЛАРИНА,
ТАСС-ай корр.

Киев.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —«Золотые ворота»— ЧССР-һээ дамжуулга хэгдэхэ. 10.40 — «Дом в начале пути»—телевизионно баримтата фильм. 11.10— Түбэй телевидени болон бүхэсоюзна радиогой симфоническа эстрадна хүгжэмэй оркестр А. Махийловай хүтэлбэри доро наадаха. 11.45 —«Звездочка и куланенок»— үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. 12.30—«Прошедших дней очарованье»— фильм-концерт. 13.00— Шэнэ һонин. 16.05— Шэнэ һонин. 16.25— «Хүн ба робот» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 17.15 — Узбегэй телевидени болон радиогой камерна оркестрэй концерт. 17.45 — «Шатарай һургуули». «Танилсагты, шатар!» 1-дэхи дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 18.15— Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан хүгжэмтэ программа. 18.50—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.05—«Байгал». 19.35—«Зүүн Сибирь»—киножурнал.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Как верблюжонок и ослик в школу ходили»— мультфильм. 20.10— Спортын уһанай зүйлнүүдээр Европын чемпионат 20.40— «Специальный выпуск»— уран һайханай фильм (Румыни). 22.00 —«Время». 22.30— «Хочу идти рядом с ними» — телевизионно баримтата фильм. Уран зохёолшо А. Чаковскиин түрэһөөр 70 жэлэй ойдо. 23.35 — «Эхо веков»—фильм-концерт. 23.45—«Мүнөөдэр—

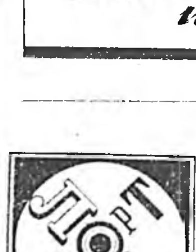
ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй обкомдо» —тогтоол. «Эмхидхэл—амжалтын үндэһэн» — түрүү бэлэг. «Малаа һайн тэжээлээр хангая» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоердохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал». «Уялгануудаа хубилган шэнэлнэ» — С. Убсеевэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай ба АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ экспозици нээгдэбэ» — А. Тиваненкын статья. Спорт. Соносхолнууд.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» августын 20-до үнгэргэгдэһэн 34-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень таaxa»: 8—велоспорт-трек, 18—хүнгэн атлетикэ, 20—далбагата спорт, 21—тамаралга, 23—санаар түрэлгэ ба хоёр зүйлэй мүрысөөн, 30—үндэ атлетикэ.

«36-һаа 5-ень таaxa»: 1—баскетбол, 4—бокс, 15—байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 18—хүнгэн атлетикэ, 24— гарай бүмбэгэ.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68.08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина... Н-01631. Заказ № 195. Индекс 0...